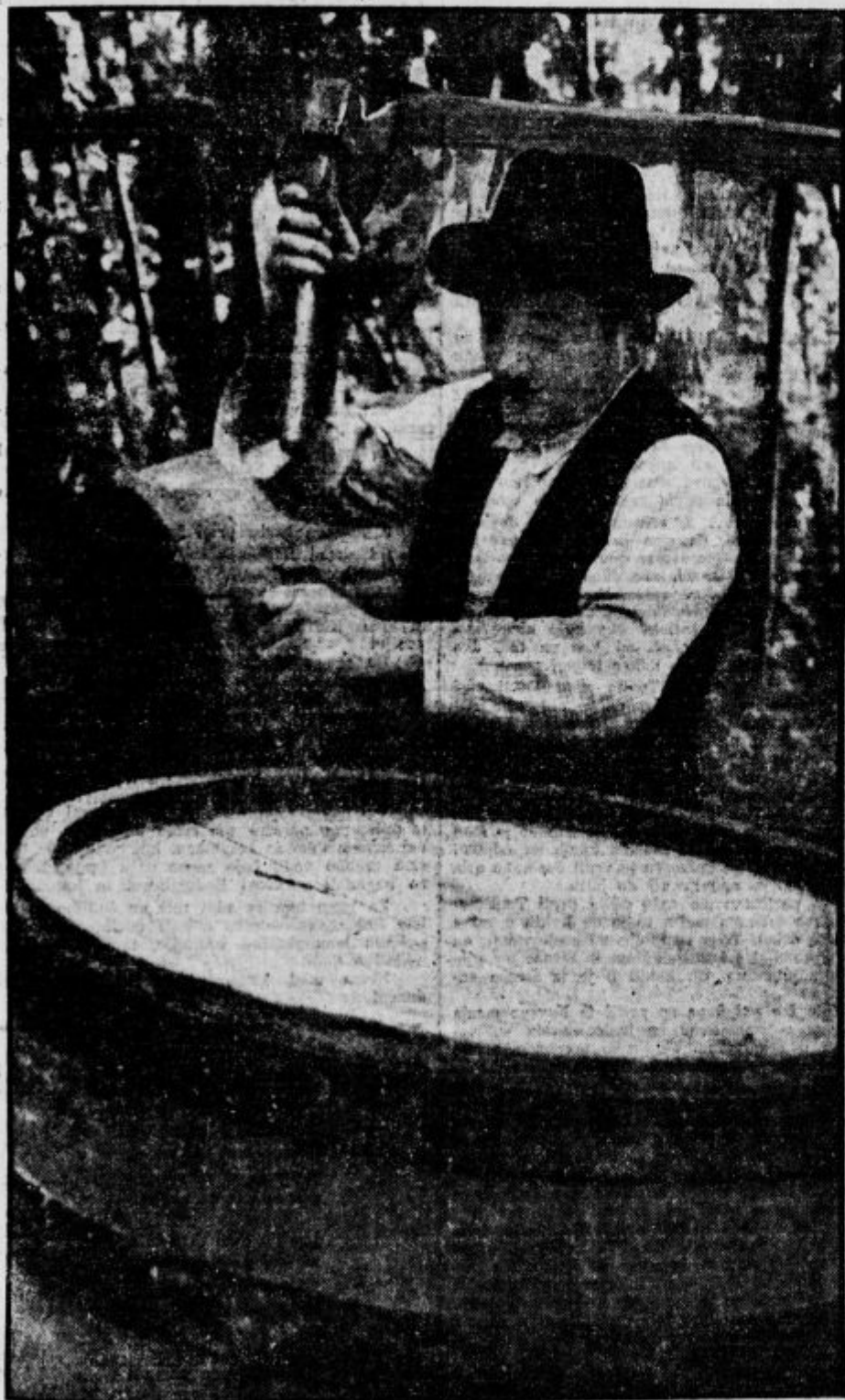


Domoljub

V Ljubljani 13. oktobra 1943

56. Štev. 39

"Slovenec koledar
v vsako hišo!"



Sode za novo vino pripravlja

Ko kuješ svoj značaj

Prava svoboda

Ze pred skoro pol-stoletjem je po svetu šel nauk, ki je mladino učil, da mora mladina sama sebe uravnati in da ji ni treba več varuhov. Ali je ta nauk bil pameten? Saj vidimo, kako je mlad človek po duši in telesu odvisen od drugih, najprej od svojih staršev! Kako brez moči ja novorojenček, ne more sam hoditi, ne sam jesti. Kako dolgo traja, preden tak zemljan more spregovoriti prve besede. Šest let najmanj mora miniti, preden ga morejo starši brez posebne skrbi poslati v šolo, kjer se šele začenja učiti pisati, brati, računati itd. In potem? Pri vsakem svojem koraku je odvisen od drugih starejših ljudi, po katerih šele začenja spoznavati preskušene vrednote in jih ceniti.

Kdor bi dejal, da je zdaj mladi človek že dozorel, bi lagal. Saj mlada leta niso dozorelost, marveč razvoj. Saj mladi človek celo po telesu raste do svojega 24 leta, kakor uče učenjaki. Duhovno pa se sploh šele takrat začne popolno razvijati. Mlada človekova leta namreč niso že žetev, marveč šele setev. Mlada leta so namreč tista, ko v človeku vse še brsti, raste in cveta.

Pred več leti je na Angleškem umrl vseučiliški profesor medicine William Osler, ki je slovel po svoji zdravniški sposobnosti. Bil je tudi pisatelj, ki je venomer naglašal, da je človek s 40. letom že prestar. Takole je učil: Človek s svojim 40. letom doseže višek svojega delovanja in sposobnosti, kasneje pa ne zmore nič velikega več. Vse, kar je na svetu velikega, so storili ljudje, ki so bili manj ko 40 let stari. Največje stvari v zgodovini so storili možje med 25 in 40 letom. Ko je človek enkrat star 60 let, bi se moral brezpogojno umakniti v ozadje, ker nič več ne zmore. — Tako je ta profesor učil, delal pa drugače. Svoje najbolj sloveče zdravniške knjige je ta mož namreč spisal, ko je bil že več ko 60 let star. Do svojega 70. leta je ta možak neumorno delal in učil, čeprav je učil, da bi moral vsakdo, ki prekorači svoje 60. leto, iti v pokoj in v kot.

Nekaj starčevsko otroškega je v trditvi, češ da naj bi mladina sama vse storila. Ali je mag mošt, ki vre, več vreden, kakor pa dozorelo vino? Ali je cvet žlahtnejši kakor pa sad? Ali je človeška domišljija več kakor pa vednost, znanje in skušnje?

Govorjenje, da naj le mladina govori in da starejši ne bi imeli nobene besede več, je sploh nekrščansko. Ali ni Kristus sam bil tudi otrok, odvisen od svoje matere in svojega rednika? Večji del svojega življenja je preživel v Nazaretu v krogu družine. In v sv. pismu nikjer ne beremo, da bi bil kdaj učil, kako naj mladina sama sebe vodi. Pač pa beremo, da je bil svojim staršem v vsem pokoren. Pa ne le do svojega 14. ali 20. leta, marveč celih 30 let! Odrašenik nam je v dejanju in s svojim vzgledom pokazal, kako moramo svojim staršem biti pokorni in se od njih učiti. Pokorščina je namreč nekaj velikega in svetega.

Blagor družine in vsake družbe namreč sloni na pokorščini. Hudič je bil tisti, ki je prvi rekel, da ne bo pokoren.

Sta pa dve vrsti pokorščine — prava in napačna. Napačna je suženjska pokorščina, prava pa je pokorščina svobodnih ljudi. Prva podreja človeka tuji volji zato, ker se ga boji, ker se mora. Pokorščina svobodnega človeka pa ga podreja zato, ker človek ve, kaj je postava, kaj dolžnost, kaj narodov blagor, kaj božja volja. In v tem je prava svoboda!

Vojni dogodki preteklega tedna

Hudi boji v Rusiji

Nemško uradno poročilo od 4. t. m. objavlja, da je na Kubanju bilo odbitih več sovjetskih napadov. Nemški napadi na sovjetske čete, ki so prišle čez Dnjeper, so bili uspešni. Pri Pripijetskem močvirju in zahodno od Smolenska so sovjeti zman napadali.

Nemko uradno poročilo od 5. t. m. naznanja, da so na Kubanju sovjetski napadi spet bili brez uspeha, prav tako ob srednjem teku reke Dnjeper. Boji pri Pripijetu in Smolensku pa še trajajo.

Nemško uradno poročilo od 6. t. m. naglašja, da so zahodno od izliva reke Kubanj v srdstih bojih bile uničene sovražne skupine, ki so se bile tamkaj izkrcale. Ob srednjem Dnjepru so sovražne čete, ki se jim je bilo posrečilo priti čez vodo, bile po nemških napadih še bolj stisnjene. Pri Pripijetu in Smolensku je sovražnik hudo napadel ter je poskusil predreti nemške črte, kar pa se mu ni posrečilo.

Nemško uradno poročilo od 7. t. m. pripoveduje, da je na polotoku Taman ter pri Zaporozju bilo le krajevno bojevanje. Na južnem in srednjem odseku bojišča je bil sovražnik s protinapadi odbit. Južno od kraja Velike Luke je sovražnik z veliko silo začel hude napade. Boji še trajajo.

Nemško uradno poročilo od 8. t. m. se glasi, da je na vsem vzhodnem bojišču živahno bojevanje, ki je na nekaterih odsekih ojačeno. — Južno od kraja Velike Luke so bili boji posebno srditi. Tukaj so sovjeti skušali razširiti krajevni vdor, ki se jim je prejšnji dan posrečilo. Toda nastopili so nemški protiučrepi. V hude obrambne boje ves dan uspešno posegajo roji nemškega letalstva.

Sovražni napadi v južni Italiji odbiti

Nemško uradno poročilo od 4. t. m. pove, da je sovražnik severno od Neaplja in severozahodno od mesta Foggia skušal s tanki napadati, da pa je bil odbit.

Nemško poročilo od 5. t. m. sporoča, da je v južni Italiji sovražnik na vzhodnem odseku huje pritiskal ter se tik za bojiščem izkrcal pri kraju Termoli, kjer pa so močnejše nemške sile šle v protinapad.

Nemško uradno vojno poročilo od 6. t. m. se glasi, da je sovražnik med hudimi boji z nemškimi zaščitnicami prodiral in bil povsod z izgubami odbit. Boji pri kraju Termoli pa še trajajo.

Nemško uradno poročilo od 7. t. m. pravi, da so ob reki Volturno bili s protisunkni odbiti vsi sovražni napadi, med tem ko se nemški zadnji oddelki v južnih Apeninih, ko so zavrnili sovražne sunke, zdaj počasi premikajo proti severozahodu. Pri Termoliju boji z močnejšim nasprotnikom še trajajo.

Nemško uradno poročilo od 8. t. m. naznanja, da so bili pri Voltturnu odbiti večkratni sovražni oklepniški napadi. V južnih Apeninih silovitost bojev narašča. Pri Termoliju so sovražne sile hotele stisniti in obkoliti levo krilo nemškega bojišča, kar pa so nemške čete v silnih bojih preprečile, čeprav je britanska sila tamkaj močna.

Nemške čete so brez izgub izpraznile Sardinijo in Korziko

Nemško uradno poročilo od 5. t. m. razglaja velik uspeh nemških čet, ki so pod vodstvom svojih poveljnikov srečno prešle iz Sardinije na Korziko ter so zdaj prav tako brez vsakršnih izgub zapustile Korziko. Seboj so odpeljale vse svoje orožje, tudi topove, avtomobile in oklepne, čeprav so bile v vednem boju z Badoglijevci, ki so jim počasi sledili. Preden so Nemci odšli, so njihove zadnje čete vpricho sovražnika v luki razde-

Državni poglavar italijanske republike

Ob prevzemu državne oblasti je Italijanska republikanska fašistična vlada izdelala proglas na narod, v katerem pravi, da se s 28. septembrom 1943 uvaja republikanska oblika vladavine. Mussolini je prevzel s tem vse posle državnega poglavarja. List »Lavoro Fascista« je postal glavno vladno glasilo. Njegov urednik je bivši propagandni minister Pavolini.

jale vse naprave. Badoglijeve čete tega niso upale motiti. Nato je malo nemške brodogve svoje čete srečno prepeljalo čez morje v Italijo.

Nemške čete zasedle otok Kos

Nemško uradno poročilo od 5. t. m. objavlja, da so se dne 3. t. m. nemške čete vsih vrst orožja začele izkrcovati na otoku Kos. Ta otok leži v vzhodnem delu Sredozemskega morja severno od velikega otoka Rodos. Nemci so se nenadno izkrcali ter sovražnika presenetili. V 2 dnevni bojih je bil odpor sovražnih čet zlomljen. Ujetih je bilo 2.500 italijanskih vojakov Badoglijeve armade

Kako se je italijanski general pogajal s komunisti

Izdaja, ki jo je Italijanska vojska maršala Badoglija zagrešila nad slovenskim narodom, nam ni prišla nepričakovano, saj smo že dolge mesece vedeli, da se Italijanska vojska pogaja s komunisti, zaradi katerih so Italijanski vojaki postrelili toliko slovenskih ljudi in požgali toliko slovenskih domov.

Da bo bolj jasno, naj navedemo tele podatke, ki so nam bili znani že pred štirimi meseci, ki pa jih kajpada takrat nismo mogli objaviti. Takole se glasi tisto poročilo iz Dolenjskih Toplic:

Dne 12. junija 1943 ob 18 se je javila na Italijanski komandi v Straži pri Novem mestu 17 letna deklica, nečakinja Godine Rezke, najemnice gostilne Sitar v Toplicah. S seboj je prinesla pismo, ki ga je morala po naročilu partizanov oddati Italijanski komandi. V okolici Toplic so bile tedaj tri komunistične brigade. Italijanska komanda je poslala po nekega trgovca v Straži, nato pa še po njegovo sestro, da bi pismo pretolmačila. Pismo je imelo približno tole vsebino:

»Na položaju... Z ozirom na Vaš dopis s dne... sporočamo, da smo pripravljene nadaljevati pogajanja. Če ste s tem sporazumni, prosimo, da nam sporočite do 24. ure današnjega dne. Če ne bo do tega roka odgovora, bomo smatrali, da nadaljnja pogajanja niso mogoča. Če pristanete na naš predlog, bi se sestala dva naša oborožena komandanta in en tolmač, od Vas pa tudi dva oborožena oficirja in en dober tolmač.«

Ob 22 so iz smeri Toplic proti Vavti vasi prihajali trije partizani, dva dobro oblečena partizana-komandanta ter tolmač. Na mostu, kjer je blok, sta jih sprejela dva Badoglijeva oficirja iz Straže in en tolmač.

Po kratkem pogovoru so se vsi odpravili čez most na komando. Od tam so takoj poslali k Jenku vojaka po liter žganja ter 4 kozarce. Do 2 zjutraj še niso odšli. Eden od partizanov je med tem odšel, v Vavti vasi zasedel konja ter odjahal proti Toplicam, od koder se je vrnil čez kako uro. Pogovori so se nadaljevali do jutra.

Dva partizana sta nato odšla proti Toplicam pred prvo jutranjo mašo, to je ob kakih 6, eden pa je še čakal. Tega so ljudje po maši videli, da se je sprehajal s komandantom iz Straže ter njegovim adjutantom. Ob kakih 8 je iz Straže odjahal.

Malo čez pol 9 pa so prišli iz Novega mesta z dvema avtomobiloma en badoglijevski polkovnik ter dva kapitana. Ljudje so prepoznali samo karabinjerskega kapitana iz Novega mesta. Ti so šli takoj v oficirsko menzo v Vintarjevi hiši. Čez kake pol ure za tem pa je zopet prišel oni partizanski komandant nazaj, šel v menzo ter se zopet razgovarjal do pol 11, nakar je zopet odjahal proti Toplicam. — Kaj so se domenili, ni znano.

Dne 13. junija zjutraj ob 8.15 pa so izpred mostu v Novem mestu odpeljali dva Italijanska oklepna avtomobila, en tovorni avto ter dva osebna. V osehbilh so bili načelnik štaba divizije »Inozec«, podpolkovnik Rossi, komandant karabinjerjev pri diviziji kapetan De Furia ter komandant teritorialnih karabinjerjev kapetan Luigi Marotta. Videlo se je vsem, da se jim zelo mudi. Z vso naglico so odpotovali proti Vavti vasi.

Nesporno je dejstvo, da so se ti sešli s partizani v Straži.

Teden prej so iz Novega mesta pripeljali en oklepni avtomobil in en osebni v gozd pri Hmeljniku. Tovorni in oklepni sta takoj odpeljala nazaj, osebni pa je še ostal v gozdu. Tam so se sestali zopet neki italijanski oficirji iz Novega

ter 600 Angležev. Nemci so zraven tega zajeli še 40 topov, 22 letal in 1 ladjo.

Goriška, Tržaška in Istra očiščene komunistov

Nemško uradno poročilo od 4. t. m. navaja, da so nemške čete v Istri uspešno nadaljevale nastop zoper komuniste. Najprej je bilo očiščeno področje vzhodno od Gorice, nakar so bila očiščena tudi področja vzhodno in južnovzhodno od Trsta. Pri tem so nemške čete prisilile v boj več komunističnih tolpi, ki so bile uničene.

Nemško uradno poročilo od 6. t. m. k tem bojem še dodaja, da so nemške čete v Istri v očiščevalnih bojih zajele mnogo ujetnikov in zaplenile mnogo plena. Poleg tega so komunistične tolpe trpele hude krvave izgube.

mesta in partizani. Videli so jih ljudje, ki so iz apnenika pod Hmeljnikom vozili apno.

Partizanska delegacija je predložila naslednje točke, ki naj bi bile predmet pogajanj:

1. Italijani naj partizanske čete priznajo kot redno oboroženo silo.

2. Prizna naj se določeno ozemlje za partizane.

3. Sklene naj se pogodba o obojestranskem nenapadanju.

4. Ispustijo naj se vsi partizanski interniranci in vsi ujetniki.

5. Razpustijo naj se in razoročijo oddelki vaških straž.

6. Oficirji vaških straž naj se izroče partizanom, da jih likvidirajo.

7. Devoli naj se partizanom svoboden prehod na Hrvaško in v Nemčijo.

8. Izmenjajo naj se ranjenci med Italijani in partizani.

9. Skupna borba proti fašistom.

Od strani Italijanov so se pogajanj udeleževali polkovnik Rossi, štabna oficirja Marotta Furia in general Cerutti, od strani partizanov pa: Petrovič-Neguš, advokat Nedeljkovič iz Nikšiča in Boris Kidrič, tajnik komunistične partije Slovenije.

Da so pogajanja med partizani in Badoglijevci uspela, dokazuje dejstvo, da je general Cerutti nekaj dni kasneje poslal v Stražo tri vagone orožja, streliva, hrane in obleke. To so vozniki iz okolice morali na 52 vozov speljati v komunistična taborišča.

Tako se glasi poročilo in tako so se slovenski komunisti bojevali zoper okupatorja.

V dopolnilo samo še to: Isti general Cerutti je potem po polomu vse svoje topove in vojske dal komunistom na razpolago. Isti general je tudi sam osebno vodil boje zoper naše fante, katere so napadali združeni Badoglijevci in komunisti.

Po vsem tem se zdaj niti ne žudimo, če so iste italijanske vojaške oblasti iz internacije izpuščale komunistične voditelje, tam pa puščale nedolžne ljudi.

Zveza med komunisti in Italijani ni od danes!

Naše geslo je: živeti!

Domobranci sestopimo,
Domobranci vsi v boj,
v orožju se združimo,
gre za naroda obstoj!

Ura že dvanajsta bije,
narodu preti pogin,
po rešitvi ljudstvo vpije:
zginaj naj sovrag temin!

Naše geslo je: živeti!
Kri prelite je preveč!
Prot nam sovrag prekleti,
z nami Bog je in pa meči!

Domobranci

Zakaj vse to gorje?

Med zadnjo svetovno vojno je slovenski pisatelj Fr. Finžgar v Domu in Svetu pisal o gorju tedanje vojske ter temu delcu dal naslov »Prerokovanje«.

Kdor bi danes hotel pisati o tem gorju, ki se je zgnilo nad naš narod, bi moral začeti s preroško zvenečimi besedami:

»Takrat pride hudo na ta svet, kadar otroci zdijajo, starci ponore in se ženske vlačijo...«

In to je dandanašnji tako vse križem naše domovine. Zato pa ima komunizem svoje pristaše tudi tamkaj, kjer bi se jih človek nikoli ne nadejal, dasi slovenska in katoliška misel ter narodna in verska zavest branita vsakršno sodelovanje z zločinci, ki zdaj pri nas nastopajo v imenu komunizma.

Ker Cerkve ne poslušajo

»Kdor Cerkve ne posluša, naj vam bo kakor nevernik in očiten grešnik! Teh besed se dandana vse premalo spominjamo, ko na naš narod pada težka mora in nesreča, ki jo je vrgel nanj komunizem. Malo je bilo v zadnjih stoletjih tako odločnih papeških okrožnic, kakor je bila tista, ki je vsakemu katoličanu prepovedala vsakršno sodelovanje s komunizmom, ki je po svojem bistvu Bogu sovražen. Pa so se našli katoličani, ki so vsaj trdili, da so katoličani, ki so to cerkveno besedo hote preslišali in se za papeževe besede niso zmenili.«

Med komunistično OF nastopa znani Edvard Kocbek kakor nekak prerok »novega krščanstva«, ki v svojih pismih in govorih govori le o slovenskih kristianih, nikoli pa ne o katoličanih in katoliški Cerkvi. Če jo kdaj omeni, jo imenuje takrat, kadar jo napade. In nekaterim je za pomirjenje njihove vesti kar dovolj, če slišijo tisto prazno besedičenje o kristianih, pa se že tolažijo, češ saj niso proti veri. O, zmeda je res velika, pa v srcih in glavah še mnogo večja, kakor na nesrečnih dolenjskih pogoriščih! Taka je ta zmeda, kakršna je bila ob časih Martina Lutra.

Da je takrat marsikdo šel za Lutrom in ne za Cerkvijo, tega ni bila kriva zgolj ženska, marveč mnogo bolj in še večkrat napuh in prevzetost, ker Cerkve niso hoteli poslušati. Prevzetost, ki odklanja pokerščno božji Cerkvi, je bolj prvotna in hujeje zlo kakor pa marsikaj drugega, ker zaradi nje celo starci ponore. Lakomnost po časti, priznanju, denarju, uživanju pa vse to spremelja ter zaradi tega potem tudi otroci zdijajo in se začno ženske vlačiti.

Prva pot k izboljšanju pa je, da se vsak katoličan začne zavedati svoje dolžnosti, če hoče še ostati živi ud božje Cerkve, da to Cerkve poslušati in svoje napačeno srce pred njenim naukom ukloni! Zraven resničnih brezvercev so namreč ti in taki katoličani vogetni kamen tiste hudičeve zgradbe, ki jo zdaj satan gradi na razvalinah slovenske domovine.

Ker naroda ne ljubijo

Prav gotovo pa je, da bi komunisti s svojim naukom ne bili nikamor naprej prišli, ko bi se ne bili odeli v oblačila nedolžnih jagnjet: Narod bomo reševali! Tej besedi je marsikdo nasedel. Ta beseda ga je tako opila, da je nazadnje prezl vse, kar je komunizem zagrešil nad našim narodom. Prišlo je, da so nekateri postali gluhi in slepi za vse resnično grozoto, ki se gomili okoli njih. Kar zdi se, da so prišli nad nas časi, ko je Bog dopustil, da je nekaterim legla duhovna mrena na oči in zdaj kakor ubogi slepi tavajo za svojimi vodniki komunisti, kateri jih znajo s satansko lažjo vabiti in mamiti, da resnične niti gledati ne bi hoteli.

Ko bi ti ljudje imeli jasno spoznanje, bi videli, kakšna nesreča je zadela naš narod na vseh koncih in krajih — po krivdi komunistov.

Celih 20 let se je komunizem pri nas trudil, da bi dobil dovolj privržencev za komunistično revolucijo. Revolucija je komunistu prva stvar na svetu, vse drugo mu je malo mar. Kaj narod, kaj domovina, kaj žriva, da le srp in kladivo zmagata nad križem! Zaradi tega je danes mrtvih že na tisoče najboljših Slovencev in Slovenk, poginanih tisoče slovenskih domov, uničenih tisoče slovenskih družin! Kaj komuniste to briga! Niti gre za revolucijo, pa naj ves narod pri tem pogine.

Narodno osvoboditev pa so si komunisti zato izbrali za svoje geslo in mamilo, ker so natanko vedeli, da bodo le s tem geslom mogli premamiti v svoje mreže dovolj ljudi, ki sicer ne bi nikoli šli za komunisti.

Dogodki zadnjih mesecev nam jasno dokazujejo, da komunistom nikdar ni šlo za osvoboditve slovenskega naroda, marveč zgolj za komunizem in komunistično revolucijo.

Leglo zla

Leglo zla je v mestih in trgih. Nekateri sicer pravijo, da je Ljubljana vsega kriva, vendar bi mi dodali, da je Ljubljana mnogo kriva, vsega pa ne, ker so taka legla bila tudi v malih podeželskih gnezdih, kjer koli se je zbirala narodu in Bogu odtujena gospoda, okoli katere so se drenjali vsi podeželski in mestni stremuhi in profiterji, kateri so želeli tudi pod srpom in kladivom žuliti ljudstvo. Novo mesto na primer je samo toliko manj krivo kolikor je manjše kakor Ljubljana. Vsa ta sicer lena podeželska in ljubljanska masa pa je v svojem jedru bila brez življenjske sile. To so ji dali s svojo učinkovito propagando šele komunisti, ki so prav v teh trgih in mestih imeli svoje najboljše priganjače in privrčence.

Na Slovenskem je namreč že od nekdaj životarla brez vsake ideje tenka plast ljudi, kateri so sicer le jedli, pili eviček in spali ali pa v kavarinah kvartali, živeli torej zgolj nekako živalsko življenje. Ta plast se je razvlela šele takrat, kadar je slišala kje o farjih govoriti in zoper nje zabavljati. Kaj je bolj naravnega, če je takle opitan podeželski in ljubljanski trebušnik takoj planil pokoncu, ko je zaslišal pritanjeno komunistično trobko: Zdjaj bomo pa farje klatit! Ti in taki mestni in predmestni tipji so nekaka predstraža komunistične revolucije.

Da pa pri vsem tem trpi narod, da je ljudstvo na robu prepada, da gore naši domovi, da smo že danes narod popolnih beračev, vse to pa teh ljudi prav nič ne briga. To končno niti čudno ni, ker ta plast ljudi še nikoli v naši narodni zgodovini ni resnično narodno čutila in delala, razen pri pičli.

Boj čudno je, da so med to sorto zašli ljudje, ki po svoji izobrazbi in premoženju vanjo ne spadajo. Tudi bogati in izobraženi so namreč vmes. Vprašate, zakaj?

Tukaj pa se začne tisto poglavje, ki smo ga spočetka nakazali. Na dnu vsega so namreč tri reči, ki jih je božja modrost razodela ljudem, da bi se jih varovali: poželenje mesa, poželenje oči in napuh življenja. To troje vzemimo, pa nam bo jasno, zakaj so otroci zdijali, zakaj starci ponoreli in zakaj se ženske vlačijo.

Kako se je začelo

Kakor hitro je napačila vojska med Nemčijo in Sovjetsko Zvezo, takrat so padle tudi vse krinke, zdaj so komunisti bili odkrito za Sovjetsko Zvezo. Toda s tem si med Slovenci niso pridobili prijateljev. Zato so brž šli in ustanovljali Narodno osvobodilno fronto, kakor so sami imenovali to svojo organizacijo. V to fronto so iz vsake stranke povabili nekaj lahkovernih ljudi, ali pa takih, ki niso bili gluhi za komunistične obete. Tako je pod firmo narodno-osvobodilnega boja komunistična stranka prevzela v roke gibanje, ki je na zunaj bilo strogo narodno in slovensko in ki je zato v marsikomu vzbujalo zapanje. Zdjaj so udarili na dan z geslom, da se bojujejo zoper okupatorja ter zoper vse, ki z njim sodelujejo. No, zoper okupatorja se sicer niso bojevali, pač so začeli tembolj vneto moriti tiste Slovence, ki so spregledali to komunistično igro ter v javnosti začeli svariti pred njo. Takrat so padle prve slovenske žrtve pod Kajnovo roko.

Najprej je padlo nekaj mladih dijaških življenj, nato dr. Ehrlich, dr. Natlačen, za njimi pa dala ogromna vrsta najboljših slovenskih katoliških in slovenskih mož, fantov in žensk. To je bila tista osvoboditev, ki so jo obetali.

Dežela je bila v strašnih stiskah. Na eni strani je pritiskala Badoglijeva vojska na podeželje ter streljala uboge domačine, ker niso preprečili, da se ne bi komunisti vgnezdili v njihovih vash. Padali so naši ljudje pod italijan-

skimi in komunističnimi kroglasti. Ko je bil oburg na višku, so si začeli ljudje sami pomagati. Okupator se je dal pregovoriti ter je, nezaupljivo sicer, nazadnje vendarle dal orožje ljudem, da se se začeli braniti. Tako so bile ustanovljene prve vaške straže.

Boj zoper okupatorja

Te vaške straže so v kratkem postale tako močne, da bi bile komuniste lahko same povsod iztrebile. Vendar pa okupatorjeva vojaška komanda ni dovolila, da bi bile te vaške straže preveč samostojno nastopale. Tako so vsi ukrepi vaških straž zoper komuniste ostali le na pol izvedeni. Komunisti so se lahko povsod izmuznili, kjer koli so vaške straže morale sodelovati s okupatorjevo vojsko.

Začela se je čudna igra. Komunisti nikjer niso napadali italijanske vojske, pač pa povsod le vaške straže. Vaške straže so kmalu dognale, da imajo komunisti vedno več italijanskega orožja, kakršnega niti same niso dobile. Zdjaj je stvar že jasna, takrat pa se je le čudna zdelo.

Tako se je zgodilo, da je lansko leto že na Brezovico privozil vlak z več vagoni hrane, obleke in streliva, ki so ga nato komunisti na postaji raztovorili in odpeljali proti Krimu. Vsi kmetje so takrat tam okoli morali za komuniste voziti.

Ni še četrta leta od tega, ko so na Stražo pri Toplicah prišli trije vagoni streliva — za komuniste. To je bilo v tistem času, ko so se italijanski vojniki in častniki slovite italijanske divizije »Lanzoc« v Novem mestu dali od fantov vaške straže stražiti. Kmalu pa je prišlo na dan, da se takrat bila pogajanja med komunističnimi voditelji in italijanskimi častniki v Toplicah, kjer so se brez dvoma domenili, kako si bodo podali roke, ko pride dan velike — izdaje. O tem naj bo govoreno na drugem mestu. Vsekakor ostane neovržena resnica, da so leti komunisti, ki so slovenskega človeka gonili v gozdove, češ, da se bo bojeval zoper okupatorja in za osvoboditev slovenskega naroda, skrivaj sklepali pogodbe s okupatorjem zoper tisti slovenski narod, ki ni hotel iti za njimi po kladivo in srp v službi komunizma in boljše vizma.

Izdaja je razkrinkana

Da je vse to resnično, dokazujejo dogodki preteklega meseca, ki bodo za vse čase ostali zapisani v črnih bukvah slovenskega naroda. Kakor hitro je Badoglio izdal svoje zaveznike, prav tako hitro so tudi tista vojaška poveljstva njegove vojske v Sloveniji stopila v stike s komunisti, katerim so poprej že cele mesece dovoljevala, da so neovirano s silo rekrutirali slovenske ljudi za komunistično vojsko. Tako je po zaslugi tega vojaškega poveljstva in sveda z njegovim tihim soglasjem moral velik del slovenske mladine v vojsko za komunizem in njegovo revolucijo. Ko je prišel dan velike izdaje, so Badoglijevski častniki, vojniki in njihovi topovi v bratski zvezi s komunisti šli pobijati in klat čvet slovenske mladine, ki je ostala zvesta svojim narodnim in verskim vzorom.

To se je moglo zgoditi le s pomočjo Badoglijevcev, kateri so načrtno vaške straže omejevali ter jim niso dovolili, da bi se bile med seboj vojaško bolj povezale. To se je zgodilo s pomočjo tistih Badoglijevskih poveljstev, ki so na dan izdaje povabili komuniste, naj pridejo po njihova orožja, nakar so skupaj s komunisti šli nad slovenske fante. Novo mesto, Črnomelj in drugi kraji od Turjaka tja do Snežnika to pričajo.

Eden izmed tistih...

Kakor smo že rekli, vse to delo zoper slovenski narod in za njegovo uničevanje vodijo komunisti ob doslej več ali manj tihih podpori raznih gosposkih stremuhov, ki upajo po truplih slovenskega naroda s pomočjo komunistov spet priti na vrh. Eden takih je inženir Dušan Sernee.

Kdo je ta mož? Te dni so listi prinesli članek, ki ga je bil ta mož v »Slovenskem poročevalcu« napisal za rajnim dr. Brecljem, o katerem pravi, da je bil član vrhovnega plenuma OF. Pustimo mrive, ker ti so že v večnosti. Živ pa je še inž. Sernee, ki je ta članek napisal. V svojem članku v spomin dr. Breclju inž. Sernee piše tudi takole: »... da vstaja zarja svobode tudi slovenskemu narodu, ki si bo s kladivom in srpom sam koval svojo lastno usodo.«

Inš. Sernee torej hoče, da bi slovenski narod v prihodnje živel v znamenju okladiva in srpca, to se pravi: v znamenju komunizma.

Za to mu gre. Tako piše ta mož v isti sapi ko na istem mestu, kjer glavna krivica za vsa slovenska prebita kri: Kidrič in Jože Vidmar kot voditelja OF v Blanku dr. Brodski klevečata dr. Korosec in nekdanji SLS, češ da sta tlačala slovenski narod.

Ali inš. Serneca ni sram takih trditvev? Kaj pa bi bil danes inš. Sernee, ko bi ne bilo SLS in dr. Korosec? Pozabljena ničla! Dr. Korosec gotovo ni bil človek brez napak, in kakor se danes vidi, je med največjih napakami bila tista, ko je pustil, da je inš. Sernee, ki je že pred 15 leti bil obrtnik starčevski, postal poslanec in minister. Drugi je Sernee postal minister pod Zivkovičem — proti Korosečevi vojni. Proti njegovi vojni je postal tudi Zivkovičev hudič, ki je zato prevzel nalogo, da je razpuščal slovenske ustanove in se bahal, da bo klerikalizem uničil.

Ko je leta 1935 dr. Korosec spet prišel na površje, takrat se je isti Sernee spet začel siliti okoli dr. Koroseca, ki pa zanj ni več maral, ker je v dejanju spoznal njegovo grdo nezvestoto stranki in njenim načelom. Tako je Sernee moral pozabljene iskati družbe pri kavarniškem tarokcu, za krj je vsakakor bil bolj sposoben, kakor pa za javnega delavca katoliške in narodne smeri in socialnega duha. Zdaj je začel khati svojo

jezo ter gledati, kje bi se spet prikladil do kakšnega ministarstva.

Zato se prav nič ne čudimo, če je ta dični značaj nacekral v vrhovnem plenumu iste OF, kjer vedre mednarodni komunisti — torej družba, ki nikdar slovensko in narodno ni čutila.

S tem smo s tem mošem opravili. V zgodovino pride kot svaričen vpogled, kakšen naj javni delavec nikoli ne bo!

Zdaj pa na plan!

Dovolj gorja je že zrastle na slovenski zemlji iz komunizma zaradi njegovih prisklednikov. Zdaj prihaja čas, ko je treba začeti čistiti slovensko njivo vse nesnage in vsega zla.

Po vsej slovenski zemlji se zdaj snujejo enote slovenske domobranske vojske. Te vojske bodo šle v boj, da se na slovenski zemlji spet uvede red in mir, da se slovenski narod enkrat za vselej reši vsiljenega komunističnega gorja. Vse slovenske zemlje se bodo v Slovenski domobranski legiji združile pod vodstvom slovenske zastave, na kateri se bo leskotali stari slovenski grb, kateri je zmagoval še proti Turkom: tri svetle zvezde nad polmesecem.

Slovenski fantje in mošje, na plan za svobodo, pravico, red in mir! Na boj za poštenost, vero in zvestobo!

Najbolj žalostna doba v slovenski zgodovini

Žalostna doba smo preživljali zadnji dve leti in pol, ko smo morali biti priče, kako se vojska Badoglijevih vojščakov pri nas vede. Pameten slovenski mož je zadnjič v pogovoru s znanecem dejal, da je ta doba najbolj žalostna v slovenski zgodovini. Ko ga je znanec vprašal, zakaj, je moj odgovoril:

»Zato, ker so ves ta čas pri nas prav za prav vladale navadne vladuge!«

In s tem je začel bebelj na glavo. Ko smo gledali, kako se ta vojska Badoglijevih ljudi pripravila na tiste sloveče sofenzivec zoper komuniste, smo se nazadnje že navadili gledati, da so komunisti že davno naprej vedeli, kdaj, kje in kako bo ta vojska prišla v ožnjo. Takoj spoznata so ti poveljniki pošiljali svoje vojake na delo zoper komuniste na ta način, da so požigali slovenske vase in potem junaško postrelili tiste, ki niso hoteli s komunisti v hribe. Da bi bil kdo za komunisti šel v hrib, na to nihče ne pomisli ni. Saj je bilo dovolj, če so postrelili zaradi komunističnih zločinov nekaj nedolžnih slovenskih ljudi. V tem pogledu so se zlasti odlikovali slovi okrajavi grenadirije. Že takrat se je marsikomu med Slovenci začelo domnevati, da utegne to biti zgolj dogovorjena igra. Tako so ti »borci zoper komunizem prav za prav ljudi siloma pošiljali v hribe h komunistom, kjer so bili bolj varni kakor pa doma, kjer jim je grozil na eni strani komunist, na drugi pa takle grenadir s strelom iz puške.

Moramo reči, da se je kasneje karala neka volja, da bi se vse popravilo. Toda odločne volje ni bilo ne med moštvom ne med častniki. Zgodilo se je, da so se med člani boljših italijanskih enot norčevali iz takega vojskovanja in da je nekdo na Notranjskem nek karabinjer dejal slovenskim ljudem: »Ko bi bili partizani Pekošk, bi jih grenadirji že davno popravišle. S tem je moj povedal kruto resnico, da so ti vojščaki na svojem lovu za partizani lovili le kmečke kokoši in jih v svojih bésagah nosili domov, kjer so jih jedli. To ve vsa naša Dolenjska in Notranjska. Ko so nekdo — bilo je to tam pod Snežnikom — spet naredili lov na komuniste, je s svojo četo prišel najprej v vsa starejša častnik, ki je bil pošten in plemenit mož. Ta je najprej pozval vse gospodinjce, naj brž pozapre svoje kokoši, ker za njim prihaja vojska, ki je kokolom močno nevarna. In res so je istega popoldneva izrinile vse kokoši, ki niso bile zaklenjene. Zveder se je potem vojska s karami vred vrnala domov in uživala doma pšen svojega pohoda.

Ker si je pa nazadnje ljudstvo samo začelo pomagati, bi vse to še ne bila nobena posebna nesreča. Pač pa je bilo nesreča nekaj drugega. Po Ljubljani in po deželi se je dogodilo več divjih vojske, ki je stala ta v svarstvo dežele

zoper komunizem, ki pa ga v resnici ni znala, ni mogla in ni hotela zatrei, čeprav je komunistov bilo le malo. Pač pa so se si zdolgočasni vojščaki toliko bolj vrgli na lov za ženskimi krili.

Kokoš in vladuga! To je poslej postalo geslo te od lenobe zdemorilizirane vojske. Takih badoglijevih vojščakov vladug je bilo v Ljubljani in po podeželskih gnezdih več ko dovolj. Te vladuge pa so v resnici bile spretno komunistično orodje, ki je od vojaka do častnika izvohalo vse, kar so komunisti hoteli. Še več! Niso sporečale komunistom le tega, kaj ta vojskar namerja, marveč so tudi same izrecale svoje želje, ki so jim jih komunisti v usta položili. Kajpada tega niso delale vladuge navadnih vojakov, marveč vladuge iz salonov, kamor so prihajali višji častniki. Tako so potem komunistični sli lahko dobivali dovoljenja za potovanje, medtem ko navaden pošten človek nikamor ni mogel. Kakor je bilo s potovanji, tako je bilo s drugimi uradnimi zadevami, v katerih so odločale gosposke komunistične vladuge. Če je bilo treba kakšnega velikega komunističnega rešiti iz zapora, ga je rešila — vladuga.

Ko so naposled pod silo razmer morali priznati vaške straže, ki naj bi vase branile komunističnih razbojnikov, so jim sicer dali orožje, vendar najslabše vrste, in vsaka vez med ajmi je bila prepovedana. Nazadnje pa so tem stražam docela onemogočili vsakršno zasledovanje komunistov. Niti patrolji niso smeli več pošiljati za komunisti, ki so potem neovirano lahko s silo rekrutirali pošten slovenske ljudi v svoje vrste. Tako se je s pomočjo vladug že takrat pripravljala tista grda in sramotna izdaja nad slovenskim narodom, ko je Badoglijev kokolar komunistom dal vse orožje, tanke in topove zoper slovenski narod.

To je bila zares najbolj sramotna in žalostna doba v naši zgodovini!

Ali ste že naročili roman v slikah „IVANHOE“

Družinska pratika za leto 1944

Je izšla in se bo dobivala od prihodnjega tedna dalje po vseh knjižarnah, trgovinah in trafikah za ceno Lir 3.—

Misijska Baragova devetdnevni'ca

pred Misijsko nedeljo od 15. do 23. oktobra.

Vesoljni katoliški svet se bo kakor vsako leto tudi letos v času okrog misijske nedelje 24. okt. in nedelje Kristusa Kralja 31. oktobra združil v eni veliki misijski misli: ves svet pridobiti za Kristusa, da bo tako čim prej zavladal vsepovsod mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem.

Tudi Slovenci bomo ta dva praznika katoliške vesoljnosti in dejavnosti lepo proslavili. Najprej misijsko nedeljo po geslu »Vsi verniki za vsi nevernike« bomo vstopali v papeško misijsko Družbo za širjenje vere in tako začeli izpolnjevati tudi našo misijsko-katoliško dolžnost vsaj v najmanjši meri. Še posebno bomo pa letošnjo misijsko nedeljo uporabili v to, da se spomnimo na našega največjega misijonarja indijanskega škofa Ireneja Friderika Baragova, ki smo o njem prepričani, da je svetnik božji in torej naš močnejši priprošitelj. Zdaj moramo samo še počakati njegove pomoči v sedanjih strahotnih stiskah. Zato naj gre od ust do ust, od duše do duše po vsej naši domovini močnejši vzklik, poln zanesanja: Zatecimo se k Baragovi!

Da bi Baraga spoznali, da bi utrdili naše zaupanje vanj, da bi ga podastili, se mu kar se da lepo in priščno priporočili — in ne nazadnje — da bi se ob njegovem zgledu misijsko in apostolsko pogledili in ogreli —, zato se bo pred misijsko nedeljo obhajala po naših cerkvah in kapelah, po zavodih in domovih Baragova misijska devetdnevni'ca. V cerkvah se bo vrtila pri rožnovenski pobožnosti in bo vsebovala kratek nagovor in molitev za beatifikacijo Barage. Doma pa jo bodo opravljali oni, ki ne bodo mogli v svetišče, pred Baragovo sliko s pomočjo knjižice »Baragova devetdnevni'ca«. Slike in knjižice se dobe po knjižarnah in pred cerkvami. Zatecimo se k Baragovi!

Slovenčeva knjižni'ca!

Slovenčeva knjižnica je začela svoj tretji letnik 1. oktobra tega leta.

Kot prvo knjigo tega novega letnika je izdala eno najlepših del velikega slovenskega pisatelja dr. Ivana Preglja

MLADO BREDO

Da je knjižnica uvrstila prav to knjigo na zelo svoje nove zbirke knjig, je razlog v tem, da praznuje ta veliki oblikovalec slovenske besede 27. oktobra t. l. 60letnico svojega rojstva. S to prvo knjigo tretjega letnika hoče »Slovenčeva knjižnica« proslaviti Evljenjski jubilej tega velikega slovenskega pisatelja. Res je, da je že izšlo kar 10 zvezkov zbranih spisov dr. Ivana Preglja, kar prida o pomembnosti in delavnosti tega našega sodobnika. Toda v teh zbranih spisih ni še izšla Mlada Breda in je že 30 let preteklo, od kar je prvič in poslednjič izšla. Lahko rečemo, da je torej knjiga na novo izšla, to tem bolj, ker je pisatelj svojo povest jezikovno in slogovno za to priliko predelal in je torej zanimiva novost — jubilejna izdaja, ki naj pisateljevo ime še bolj razglasi med našimi plastmi naroda, da bomo vsi s tvorci naše književnosti čim tesneje povezani, da nam bo vedno v naši zavesti v vzpodbudo in v okrepitev vere v trdnost in življenjsko sposobnost našega naroda.

Ta jubilejna izdaja pa naj bo tudi izraz naše hvalečnosti temu velikemu možu, ki se je s svojim delom in talentom uvrstil med največje mojstre naše besede ter vse svoje življenje kot književnik posvetil svojemu narodu, kateremu je s svojimi deli oblikoval in mu še oblikuje dušo ter ga na najčastnejši način predstavilja v zboru narodov, ker je ostal zvest svoji zemlji, svojim ljudem in Bogu!

»Slovenčeva knjižnica« bo v svojem tretjem letniku nudila izbrana, zanimiva in najboljša dela iz književnosti 15 narodov. Zato smo prepričani, da bo naša še več prijateljev naročnikov, kakor jih je imela do sedaj. Vsakdo se lahko naroči letno na 36 knjig ali pa na 24 knjig. Vsaka knjiga stane za naročnike le 8 lir. Za naročnike na 36 knjig bosta konec leta izšli še dve lepi nagradni knjigi, za naročnike na 24 knjig letno pa ena nagradna knjiga.

Naročite se takoj na »Slovenčeva knjižnica« pri našem zastopniku v Vašem kraju ali pri njegovem uradu ali pri upravi, Kopitarjeva 6, Ljubljana.



Robinzonove ZGODBE

9

Dejal sem, da sem srečno dospel do brega; toda s tem sem hotel povedati le o srečnem izidu, kajti med vožnjo je malo manjkalo, da nisem izgubil vsega svojega imetja. Nisem namreč računal, ali bolje, napačno sem računal z reko, kajti mislil sem, da bom ob njenem izlivu našel varno zavetje. V resnici pa je njen tok zanesel splav na sipino, tako da je dragoceni tovor skoraj zdrknil v vodo, ker sem bil tako nepreviden, da ga nisem zavaroval s vrvmi. Splav je torej visel na sipini in vreči sem se moral čez tovor ter ga držati z rokami, da mi ga valovi niso odnesli. V tem neprijetnem položaju sem ostal dobre pol ure, dokler se me morje ni usmiliilo, da je dvignilo splav s sipine in ga potegnilo v valove.



S pomočjo zlomljenega vesla sem vodil splav k bregu

Tedaj sem s pomočjo valov in vesla krmaril splav proti izlivu male rečice, ki se mi je zdela kakor nalašč za pristanek. Gledal sem okrog sebe, da bi odkril najprimernejše mesto v bližini izliva. Nisem se hotel oddaljiti od morske obale, ker v meni še ni umrlo upanje, da bi zapazil kako ladjo na odprtem morju.

Ko sem končno na desnem bregu opazil majhen zaliv, sem krenil s splavom proti njemu, kar pa ni bilo brez truda in brez nevarnosti, ker me je nasprotni tok vedno znova zanašal proti morju. Končno se mi je načrt le posrečil. S koli, ki so mi služili za sidra, sem zavaroval krhki splav. Ko je ponehala plima, sem potegnul splav in tovor na suho.

Hvala Bogu! Bil sem rešen in moj položaj je bil precej boljši kot prejšnji dan. Niti malo nisem žaloval za raztrganimi capami, ki sem jih pustil na obali, preden sem odplaval k ladji in ki so mi jih valovi odnesli.

Prva odkritja.

Nemudoma sem začel odkrivati pokrajino in iskati primeren kraj, kjer bi mogel najti zavetišče obenem s svojimi stvarmi in biti varen pred nevarnostmi in neurjem.

Niti malo nisem vedel kam me je morje vrгло. Je bil to otok ali celina, obljuden ali ne; eo bile na otoku

divje zveri Prav ničesar nisem vedel. V daljavi približno ene milje sam opazil strmo goro, od katere so se proti severu raztezali drugi vrhovi. Oborožil sem se s puško, s samokresom in strelivom ter odšel ogledovat pokrajino.

Z velikim trudom sem se povzpел na goro. Ko sem dospel do vrha, sem začel pozorno gledati okrog sebe in na svojo veliko žalost odkril, da je to bil majhen otok, ki ga je obdajalo neizmerno morje, onkraj katerega ni bilo videti nobene druge zemlje, razen nekaj čeri in dva še manjša otoka v razdalji kakih dveh milj. Gledal sem tudi na vse strani, če bi v daljavi zagledal kako ladjo... Nič!...

V svojo veliko žalost sem tudi spoznal, da je bil otok popolnoma ne-

nikdar ni zapustila. Toda jaz... Povsem vam pozneje. Gledal sem okrog sebe, če bi našel kako divjačino. Opazil sem dve živalci, ki sta bili podobni našim zajcem. Na ptice nisem mogel več misliti... Legel sem na ležišče, pripravljeno iz suhega lista, položil dve nabasani puški poleg sebe in zaspal drugo noč na neznanem otoku. Sanjalo se mi je o mami in očetu...

Moja hiša.

Ko sem drugo jutro uredil vse svoje stvari, sem se spomnil, da je na ladji še mnogo drugih, ki bi mi prej ali slej mogle koristiti. Če jih ne spravim na obalo, jih bom zgubil za vedno, kajti prvi vihar bo razbil ladjo in jo odvelkel bogve kam. Toda kako naj se ladji približam? Ni se mi zdelo primerno, da bi odplul tjakaj s splavom. Kakor prvič, sem tudi zdaj nameraval splavati tja.

Ko je bilo morje najbolj nizko, sem odločil zgornjo obleko in začel skakati s skale na skalo. Kjer nisem mogel skočiti, sem si pomagal s plavanjem. Kmalu sem dospel do ladje.

S pomočjo vrvi, ki sem jo pustil viseti z namenom, da se še vrnem, sem splezal na ladjo. Najprej sem si začel izdelovati nov splav iz desk, ki sem jih iztrgal iz krova. Ker me je skušnjava že izučila, je bil ta splav bolj pripraven. Tudi natovoril sem ga manj. Pobrel sem na ladji stvari, ki so se mi zdele najbolj koristne, n. pr. žeblice raznih velikosti, sekire, brus, obleko, postelje, jadra, puške, smodnik, kroglice in drugo. Hotel sem vzeti seboj tudi zvitek svinčene pločevine, ki pa je bil tako težak, da ga nisem mogel dvigniti preko ograje in sem se mu zato moral odpovedati.

Ko sem vse natovoril, sem z manjšo nevarnostjo in v manjšim trudom kot ob prvi priliki srečno pristal. Med potjo me je mučila neka misel kaj bo z živili, ki sem jih pustil v koči. Jih ni morda požrla kaka žival? Pohitel sem h koči. Res je neka žival, podobna mački, sedela na zaboju. Ko sem se približeval, se ni niti zganila in šele ko sem začel kričati, se je počasi oddaljila. V majhni razdalji pa je obstala in me gledala, kakor bi mi hotela reči: »Saj ti nočem nič hudega. Čemu si prišel semkaj?...« Ko sem videl, da se ni ničesar dotaknila, sem opustil vsako maščevalno misel in namesto kroglice sem ji vrgl koš prepečenca. Približala se je, ga povohala, ga previdne vzela v gobec in končno pojedla. Zdelo se je, da ji je prepečenec bil zelo všeč, kajti približala se mi je, kakor da bi me hotela prositi naj ji dam še. Toda jaz sem bil drugačnega mnenja, ker sem mislil na bodočnost. V svoji veliki skoposti sem s krikom in kamenjem napodil malo beračico.

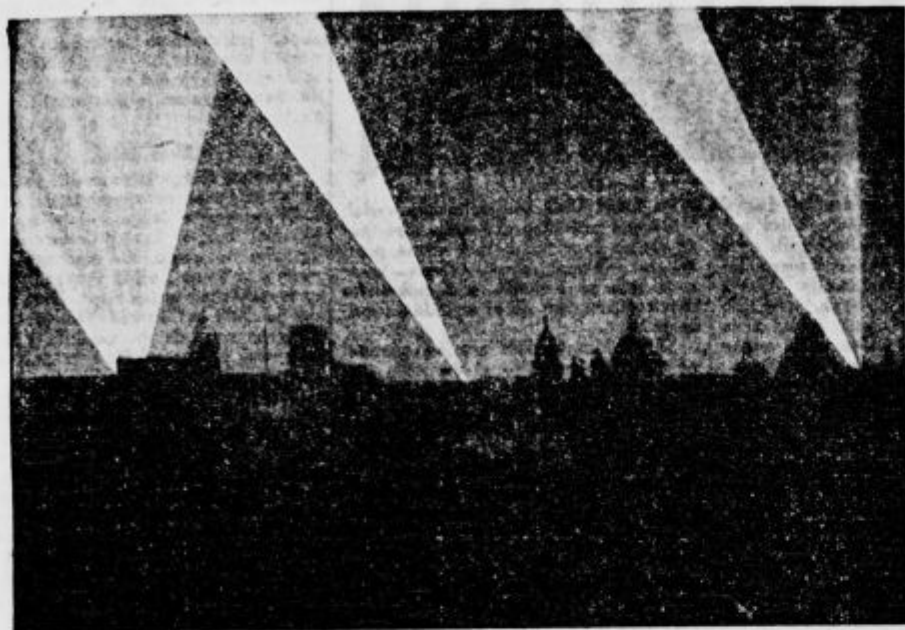
Vrnil sem se k splavu in začel razkladati tovor in vleči splav na suho. Z velikim potrpljenjem in trudom sem vse znesel v kočjo, ki naj bi kmalu postala cela palača!

V bližini sem posekal nekaj manjših dreves, naredil iz njih koče, ki sem jih zasadil v zemljo v primerni razdalji ter jih povezal med seboj s vrvmi. Preko teh kolov sem raztrgal nil jadra, ki sem jih skrbno pritrđil, da bi jih veter ne odnesel. Okrog in okrog sem napravil stene iz praznih in polnih zabojev. Pustil sem samo ozek izhod, katerega pa sem tudi opremil z vrati, za kar sem uporabil pokrov velikega zaboja.

Ko je bila hiša končana, sem jo opremil s pohištvom. Razdelil sem prostor v skladišče in spalnico, kjer sem postavil pravo posteljo. V tej postelji sem prebil tretjo noč in sladko spal do zore.

(Dalje priložiti!)

BERLIN - PONOS RAJHA



Berlin v svitu žarometov



Berlinski fizikalni inštitut



Znamenita berlinska cesta »Unter den Linden«



Papeževa dvorana v apostolski nunciaturi v Berlinu



Stolnica v Berlinu



Hitlerjeva cesta, zgrajena ob njegovi petdesetletnici

U. Mioni — V. Lovšin

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

RAHELA

»Bolje je, da je tako. Čuvati te moramo, zlasti zaradi Agabove napovedi, pristavi Mnazon, dvigne roko in pokaže na mestece vrh gore.« Glejte Ramatajim Sofim, domovina preroka in sodnika Samuela, kjer je mazilil Davida kralja, in počiva tam v grobu. Njegov grob danes zelo časte. Ta planjavica, ki leži v tej dolini, zakrita z mnogim zelenjem, je Azin, staro duhovniško mesto, kjer je bil rojen največji med rojenimi od žene.«

»Tu je bil torej izpolnjen «Benedictus» in je Mati zapela «Magnificat», pristavi Luka in z zanimanjem opazuje kraj ki bo zavzel tako značilno mesto v njegovem Evangeliju.

Odlični Teofil, spreobrnjenec iz visokega rimskega plemstva, je bil zaželel knjigo; dela Mateja in Marka mu niso zadostovala; hotel je imeti še Pavlov evangelij, življenje Jezusovo, kakor ga je slišal iz ust učenika. Luka mu je bil obljubil knjigo ki bo prišla še drugim v roke, zlasti kristjanom, katerim je apostol narodov oznanjeval evangelij. Vso snov je imel že pripravljeno; manjkalo so mu le nekatere podrobnosti iz Jezusove mladosti. Ker je hotel dati svoji knjigi krajevno barvitost, je meril razdalje in si skušal dobro vtisniti v spomin kraje, po katerih je hodil. Vesel je bil, da se bo mogel okoristiti s svojim bivanjem v Palestini, in zahvaljeval je Boga, da ga je Pavel vzel s seboj na to pot, na kateri se je lahko mnogo naučil.

Pot je držala skozi veličastne gozdove po maranč, limon, kostanja in oliv. Tu in tam je bila zasajena trta; povsod se je kazala lepa marljivost in lepe hiše so se belile med prijetnim zelenjem travnikov in globokim zelenjem negovanih oliv. Šest studecev je namakalo žejno zemljo teh krajev.

Na levo je držala manjša cesta.

»Ta drži v Emavs,« pripomni Mnazon.

»Kjer se je Učenik prikazal Kleofu in njegovemu sinu,« pristavi Pavel.

»Ali nismo bili že v Emavsu?« vpraša Luka.

»Sta dva Emavs,« odgovori Gordijan, Grk iz Cezareje, ki je bil krščen in je spremljal Pavla. »V enem smo že bili. Oddaljen je od Jeruzalema 12 tečajev; drugi, ki leži v teh gorah, pa je oddaljen le šestdeset in je tisti, kjer se je prikazal Gospod.«

»Šestdeset stadijev.« Zdaj razumem, kako je mogel stari Kleofa napraviti eno popoldne pot sem in tja,« pripomni bodoči evangelist; in ker je bil marljiv, si je napravil opazko; ki jo bo uporabil v svojem evangeliju. Ta dragocena krajevna naznamba mu je pripomogla tako točno določiti v evangeliju mestce Emavs.

Ko so se malo spustili navzdol, so prišli do potoka, čez katerega je vodila brv.

»Potok Terebint,« opozori Pavel.

»Tu je David premagal Goljata! Filistejci so bili zbrani na tistih-le gričih, Pavel pa na tehle. Betlehem, mesto Davidovo in Gospodovo, ni daleč.«

»David ni samo praded, marveč tudi podoba Zveličarja, ki je s svojo smrtjo na križu premagal smrt in greh,« razlaga Pavel, ki je tolmačil skrivnostni pomen svetopisemskih dogodkov in dokazoval, da je novi zakon skrit v starem in starega ni moči razumeti razen v luči novega.

Romarji so prekoračili malo dolinico in, ko so se zopet vzpeli navkreber, so dospeli do potoka, ki je namakal zelo rodovitno zemljo. Velikanske smokve, jabolane in kutine; tu je bilo mnogo sadja in cvetja, brnenja čebel in metuljev in ptičev, ki so s svojim zgolenjem napolnjevali ozračje.

»Glejte potok Neftoa, ki loči zemljo Judovo od zemlje mojega Benjaminovega rodu,« reče apostol narodov.

Pot se je še vedno dvigala. Na kratkem ovinku stegne Pavel desnico in pokaže na oddaljeno mestece, ki se je blestelo med zelenjem trte in sivino oliv: »Betlehem Efratov.«

»Njegov rojstni kraj,« pristavi Mnazon.

Luka dolgo opazuje oddaljeno mestece.

»Zares si majhen, o Betlehem Efratov, mesto Judovo, toda tvoje ime je slavno med narodi, ker v tebi vidijo luč in hrepenenje večnih gorale« vzklizne.

»Je mesto Davida, njegovega očeta,« pristavi Pavel.

»Tu so se torej odprla nebesa in so prišli zbori angelov in peli preroško pesem, ki je oznanjala slavo Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje. Blagoslovljena zemlja, ki je videla Jezusa in še zdaj nosi sledove njegovih božjih nog.«

Vsi pogledi so bili uprti v Betlehem. Tu je bil On rojen; iz tega mesta se je razlila beseda miru po vsem svetu; v tem mestecu je bila prižgana velika luč, ki je raztregala temo smoti in pognala greh. Ti dobri spreobrnjenici so čutili veliko željo po miru in so se zato željno ozirali na zibelko Kralja vekov.

Za Betlehemom se je dvigalo nekaj podobnega velikemu obzidju.

»Moabske gore,« pravi Pavel.

Romarji so ginjini zrlji v vrhove in občudovali lepoto potovanja in rodovitnost zemlje.

»Lepe so te pokrajine,« opomni Aristarh iz Tesalonikov. »Zredno so rodovitne. V resnici tu teče mlička in med.«

»Bog je dal rodovitnost tej zemlji, ker jo je ustvaril za svoje ljudstvo, ljudstvo Zaveze, še bolj pa, ker je postala domovina njegovega Edinorojenega, ki se je bil tu učlovečil.«

»Tu je torej živel Jezus. On je hodil po tej pokrajini, vdihaval ta zrak in njegov pogled je počival na teh gričih, na teh drevesih!« vzklizne Soprat iz Porta v Bereji, nežna pesniška duša.

»Kako bi si ga žele videti! Zaak mi ni Bog podelil te milosti? Zakaj sem ga spoznal tako pozno?« tarna Aristarh iz Tesalonikov.

»Blagor njim, ki so ga videli!« pristavi Tihile.

»Jaz pa samo obklokjem in bolj kot vi, da sem se upiral približati se Njemu, ki so ga imenovali goljufa iz Galileje. Nisem ga videl v svojem umrljivem telesu, videl sem ga v slavi njegovega vstajenja in upam, da ga bom kmalu zopet videl in se nikoli več ne ločil od njega. To sem mu obljubil in ponavljam veselo novico. Še malo časa pa se bo Gospod Jezus prikazal vsakemu izmed nas; videli ga bomo in naše veselje bo polno, brez konca,« jih navdušuje Pavel.

Po nekaj korakih pokaže Pavel bližnji grič.

»Oljska gora!«

Vsi so obstali. To ime je povzročilo veliko ginjenost v dušah apostolovih spremljevalcev. Tolikrat so slišali govoriti o Oljski gori in jo hrepeneli videti. Sedaj jo imajo pred očmi. To je bila gora, ki jo je On tako ljubil. Ob vznožju, na vrtn Getzemani, je začel svoje bridko trpljenje in dobil izdajalski Judov poljub. Z vrha te gore se je pozneje dvignil k Očetu, ki ga je bil poslal.

Slovesno petje jim je zadonelo na uho.

»Zakaj pojejo?« vpraša Luka, ki je bil željan obogatiti svoja dognanja v Jezusovih krajih.

Jeruzalem vidijo,« odgovori Mnazon.

Skupina romarjev je bitela kmalu za njimi, z uprtnim pogledom in prepevala s stegenjimi rokami psalm, ki ga je Pavel prevedel tovarišem, ki niso razumeli aramejskega:

Veselim sem se, ko so mi rekli:

»V hišo Gospodovo pojdemo.

In zdaj stoje naše noge

v tvojih vratih, Jeruzalem,

Jeruzalem, zidan kot mesto,

ki so ga vsi deležni.

Tja hodijo rodovi, rodovi Gospodovi,

kakor je postava za Izraela, da hvali

ime Gospodovo.

To so bili krepki poudarki stenoindvajsetega psalma, psalma romarjev. David ga je zložil v pregnanstvu, kamor ga je bil pognal sin Absalom. Kraljevski prerok je vzdihoval po vrnitvi v svoje mesto in je izrazil to željo s pesniškimi poudarki.

Našinci so podvzivali korak in so že prišli tja, od koder so mogli videti obzidje, ki je ne daleč od Jeruzalema gospodovalo z velikanskega tempeljskega obzidja.

Jeruzalem je bil lep v popoldanski vročini kakor v poletju. Preplavljen z žarki sonca, ki se je že nagibalo k zatonu, se je odbijal v čisti bleščobi templja in blestel z zlato streho, pokrito s tisoč koničastimi puščicami, ki naj ovirajo golobe in druge ptice, da bi si gradili svoja gnezda.

Mesto je dihala popolen mir; bil je veličasten pogled neskončnega miru in nihče bi si ne drznil sumiti, da so za temi zidavi vrelli človeški prepri, sovraštvo in krivica; kakor so tu zaprisegli smrt Zveličarjevo, tako so spletkarili tudi umor njegovega zvestega apostola; tu so sovražili porajajočo se Cerkev in imeli so glavjarja s tisoč nitmi, ki so razgibavale grozno gonjo sovraštva in krivolčnosti proti kristjanom; tu so prihajali iz sinagog odloki o preganjanju; to je bilo mesto satanovo, ki si je postavil svoj sedež v tempelj Gospodov.

Nekatere osebe so prihajale naravnost iz Jeruzalema na hrbitih brzih jezdnihi živali.

Mnazon si je z desnico zasenčil oči in opazoval te ljudi:

»Naši bratje so. Vidim Prokora, dijakona; glej, tudi Nikanor in sinova tvoje sestre,« reče apostolu.

Jezdci so ugledali naše, ki so jih pozdravljali z mahanjem rok in so spodbadali svoja živinčeta k hitrejšemu teku. Slednjič sta se obe skupini sestali.

»Pavel!«

»Stric!«

Prišleci so poskakali na tla in Pavel je gl njen objel svoja nečaka in oba diakona.

In ni bilo napač: Pavel je moral zajahati eno jezdno žival; Timotej Luka in Gaj iz Derbe pa druge in mali spreved se je napotil proti Jeruzalemu.

Novi prišleci so oblegali apostola z vprašanji. Hoteli so zvedeti o potovanju in njegovih namelih in dijakona sta bila vesela obilnih milodarov, ki so jih prinašali njegovi spremljevalci. Uboga dijakona! Njima je bila izročena skrb za reveže, bolnike in vdove. Revščina je bila v Jeruzalemu velika, cerkvena blagajna pa vedno prazna. Zato so bili milodari zaželjeni in dobrodošli.

Pavlin je povedal stricu o nevarnosti, ki mu grozi v mestu.

»Judje te sovražijo. Ako bodo opazili, da si prišel, te bodo preganjali.

»Vem, da me čakajo v Jeruzalemu bolečine, trpljenje in verige,« ravnodušno odgovori Pavel.

»Ako veš, zakaj si prišel?« ga zavrne Natanael.

»Sveti Duh, ki mi je to razodel, hoče, da nadaljujem potovanje. Ali bi se mogel ustavljati Duhu Gospodovemu?«

»Jakob ti svetuje previdnost. Daj se le malo videti. Ne sovražijo te samo judje; tudi mnogo spreobrnjenec iz obreze ti je sovražnih. Dolže te, češ da si svetoval Judom, ki žive med neverniki, naj se ločijo od Mojzesa, da naj ne dajo obrezovati svojih otrok in naj se ne menjajo za Postavo.«

»Oh, ti hinavski bratje!« vzklizne apostol z izrazom bolesti. Trpel je zaradi obrekovanja, ki se je širilo o njem po nekaterih spreobrnjenecih iz judovstva, ljudi ozkega obzorja, ki so hoteli omejitii rešitev samo na Izrael in niso hoteli, da bi bili tudi pogani deležni mesijanskega blagoslova.

Mnogi so sovražili Pavla; drugi ga sicer niso sovražili, marveč so gledali v njem sovražnika judovstva in so mu zato nasprotovali.

»Jokati se je treba nad njihovo slepoto,« pravi Prokor. »Mi, stari spreobrnjenici, tovariši našega mučenca Stefana, popolnoma soglašamo s tvojimi nazori, čeprav moramo biti v Jeruzalemu zelo previdni. Toda novospreobrnjenici nečejo tega razumeti.«

»In Jakob?«

»Jakob trpi, a ne posreči se mu, da bi jili prepričali.«

»On se torej v vsem drži Postave?«

»Da, zelo strog izpolnjevalec je.«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

1 Stadij = tečaj je bila mera in je nekako 180 metrov, 60 stadijev je torej 10.800 metrov.

Kaj je NOVEGA

OBVESTILO SEFA POKRAJINSKE UPRAVE V LJUBLJANI

One osebe, javni in privatni zavodi ter podjetja, ki imajo kako terjatev napram italijanskim oboroženim silam, morejo predložiti tozadevno prijavo, opremljeno s potrebnimi dokazili, na ravnateljstvo računovodstva pokrajinske uprave v Ljubljani. Prijave se morajo predložiti do 31. oktobra 1943. — Predsednik: Rупnik, s. r.

d Tržaški škof msgr. Anton Santin je birmoval te dni v Novem Gradu 100 dečkov in deklic.

d Svojem vojnih ujetnikov, konfinirancev, internirancev in zaradi političnih prekrškov obsojenih, ki so doma v Ljubljanski pokrajini in se do sedaj niso vrnili, sporoča Slovenski Rdeči križ v Ljubljani, da lahko pisмено javijo v društveni pisarni (Gospodstva cesta 2-II.) imena in zadnje bivališče teh oseb, kakor tudi svoj naslov. Slovenski Rdeči križ bo storil vse, da izve njihovo sešanje bivališče in jim pomaga vrniti se v domovino.

d Prehrana Ljubljane je zagotovljena. Pretekli teden so navozili v Ljubljano iz Domžal dovolj moke za Ljubljano, prav tako pa tudi dovolj krompirja iz Kranja.

d Opozorilo Poveljstva Slovenskega domobranstva. Poveljstvo Slovenskega domobranstva je zvedelo, da hodijo po hišah osebe v kombiniranih uniformah, ki izvršujejo hišne preiskave in aretacije. Opozorjamo vse, da člani Slovenskega domobranstva niso dobili za to nikakoga povelja. Zato naj vsake osebe, ki bi pod krinko Slovenskega domobranstva hotele vrstiti samolastno hišne preiskave, izroči stražniku. — Obenem opozorjamo, da se bo proti vsakomur, ki bi žalil ali se nepovoljno izražal o Slovenskem domobranstvu, uvedel postopek takoj na mestu.

d 600 stanovanjskih odpovedi je bilo v prvih devetih mesecih letošnjega leta vloženih pri okrajnem sodišču v Ljubljani.

d Otroška prireditve, ki jo je vodila vrtnarica Murauerjeva, je bila v Boh. Bistrici. Ob zaključku je govoril o pomenu otroških vrtev krajevni socialni skrbnik Torkar.

d Sedemdeset let je minilo, kar ima planinska kočja na Obirju svojo spominsko knjigo.

d 80 letnico rojstva je praznoval te dni v Ljubljani ustanovitelj trgovske šole »Christofov učni zavod«.

d Na vzhodnem bojišču sta padla za svojo domovino Fric Klemenčič in Frane Sinigoj iz Celovca.

d 6. oktobra je poteklo 25 let, kar je umrl veliki slovenski jezikoslovec p. Stanislav Škrabec. Siava mu!

d Nesreča ne počiva. 14letni kmetski delavec Lovrenc Brunner iz Bele je padel z orcha in si zlomil levo podlaket ter si poškodoval desnico. — 51letni pomočnik Pavel Rašun je padel pri delu 3 m globoko in je dobil poškodbe po vsem telesu. — 19letna kmečka hči Irma Pušič iz Višokega polja se je peljala s svojim spremljevalcem s kolesom. Pri tem sta padla oba s kolesa in si zlomila klučnico in zvila nože v kolenu. — Pri Sv. Martinu na Pohorju se je hudo s krompom ponaril 44letni Leopold Škrn.

d Poškodovani. Bratina Alojzij, delavec, star 53 let, si je poškodoval desno nogo. — Zasebnik Josip Sanein se je zasturpil na nogi. — Milan Fine, 12letni delavčen sin, je padel z drevesa in se hudo poškodoval po glavi. — Mlakar Ana, 54letna šivilja, je dobila pri padcu poškodbe po glavi. — Goljar Terezija, 60letna gostilničarka, si je pri padcu zlomila desno nogo. — Kuralt Boris, 6letni sin policijskega stražnika, si je pri padcu zlomil desno nogo.

d Počeželske nezgode. Na kirurški oddelk v ljubljanski bolnišnici sta bila pripeljana delavec Andrej Prudič z Unca pri Rakeku in posestnikov sin 23letni Avgust Končan iz Horjula. Dobil sta razne hude poškodbe. — V Borovnici je padla in si zlomila desno nogo 43letna posestnikova žena Ana Kržičeva. — Na Vrhniki je padel

z lestve 47letni posestnik Janez Križaj. Dobil je hude notranje poškodbe. — 16letna Ana Erneceč iz Slov. Bistrice si je pri padcu z drevesa zlomila desno nogo. — Raztopina železa je hudo poškodovala oči delavcu Jakobu Lesjaku iz Maribora.

d Dnevno časopisje je priobčilo nove odredbe pod sledečimi naslovi: Objava o nadaljnji veljavnosti dosedanjih predpisov o racioniranem gospodarstvu, Preimenovanje društva Rdeči križ v Ljubljani in vzpostavitev prejšnjega upravnega odbora (Slovenski Rdeči križ v Ljubljani), Pridelovalcem krompirja (Brez Prevodovega) dovoljenja se ne sme prodati nobene količine). Popis tekstilnih in oblačilnih predmetov in začasna njihova prepoved prodaje. Cene krompirja za leto 1943.

d Večje število prostih službenih mest. Državna policija v Ljubljani potrebuje večje število moštva ter zato poziva vse, ki se čutijo poklicane, naj se osebno javijo v upravi policije v Šubičevi ulici in prineso s seboj vse podatke.

d Poseben jubilej je praznovala družina Friderika Taboršaka v Gradu, Taboršaki, ki so po rodu Hrvati, že skoro 300 let izvršujejo kovaški poklice.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Janez Cigler

Znamenit čbeličar, pesnik in pisatelj Janez Cigler se je rodil v Udmatu pri Ljubljani 1792. Študiral je gimnazijo v Ljubljani od 1804 do 1809, filozofijo od 1809 do 1810, bogoslovje od 1810 do 1814, v mašnika je bil posvečen 1815, potem pa je služil kot kaplan na Kolovratu, v Dobu, v Škocjanu pri Dobravi, pri sv. Petru v Ljubljani. Kasneje je bil župnik v Toplicah na Dolenskem in kazniški kurat na Gradu v Ljubljani, od 1832 pa do svoje smrti 1867 pa župnik v Višnji gori na Dolenskem.

Pesniškemu delu Janeza Ciglerja je bil učitelj naš prvi pesnik Valentin Vodnik. Njegove pesmi so mladega Ciglerja tako navdušile, da jih je še v poznih letih znal celo vrsto na pamet. S pesmi mi je Cigler nastopil v Kranjski čbelici in se tamkaj podpisoval s C ali tremi zvezdicami. Kot pesnik je predvsem pesnil ljube basni, zgodbe iz živalskega sveta, pa z močno poudarjenim naukom za človekovo življenje in delo. Opeva pa tudi kot sodobni pesniki romantične ujetega ptiča, strahove, mrtveca in podobno. Zraven tega pa ljubi tudi različne krajevne zgodbe in se rad ponorčuje iz napak javnega in zasebnega življenja tiste dobe. Čeprav je bil Vodnikov učence, vendar njegova pesem daleč zaostaja za pesnikom Zadovoljnega Kranjca, ker je premrtva, presuhoparna, brez pesniškega poleta, tako da ni mogla zaživeti v toplem čustvu, ki je pravemu pesniku tako potrebno!

Cigler si je zgodaj pridobil potrebnega znanja več tujih jezikov in uglajenega vedenja, k čemu mu je zlasti pripomoglo večkratno popotovanje po Evropi, tako da je videl Avstrijo, Nemčijo, Italijo in razne balkanske dežele. Kljub obsežnemu znanju tujih jezikov — govoril jih je kar osem, tega bolj, drugega manj — pa je bila in ostala materinščina njegova najljubša govorica. Za slovenščino in njen napredek se je zanimal že v bogoslovju in je 1825. v družbi z Andriolijem in Holzapflem skušal priklicati v življenje slovenski list Slavinjo, kar pa se mu zaradi ostrih cenzurnih razmer v Metternichovi Avstriji ni posrečilo. Zato pa je s tem večjim veseljem potem sodeloval pri Kranjski čbelici 1830. Podpisoval se je prav rad z imenom Višnjagor, Višnjagorski. Sploh se je ime Janeza Ciglerja tako združilo z Višnjo goro, kjer je župnikoval, da ga je tudi Prešeren osvrknil kot manj pomembnega pesnika z znanimi besedami:

>Višnjani! Kam ste svojga polža djali?<

>In Višnjani odgovore:

>Za Pegaza smo pevcam ga prodali.<

Poleg pesniškega dela moramo imenovati pri Ciglerju tudi njegovo delo za slovensko nabožno slovstvo. Napisal je več nabožnih knjig in molitvenikov, kakor Molitve za bolnike, prevajal je Baragove knjige in pisma, s čimer je začel pri

NOVI GROBOVI

V Podsmreki pri Dobrovi je umrl 85letni Anton Rotar, po domače Gradišnikov oče. Bil je po vsej okolici spoštovan in priljubljen. — V Ljubljani so odšli v večnost: Dana Rohrmann, orožniški kapetan Martin Gajski, Jaroslav Kalmus, Alojzija Grum, vseučiliški profesor v p. Rum iz Kijeve Nikolaj Bubnov, 75letna hišna posestnica Kenda Irma in vseučilišnik Bogdan Janžekovič. Naj počivajo v miru. Preostale tolaži Bog!

d 8 predavanj so zopet prišli v Trbovljah. Na letošnjem sporedu imajo 16 predstav in 20 proevnetih in političnih predavanj.

d Ljubljanski Narodni muzej je za enkrat za javnost zaprt.

d Do 23.000 stanovanj je sedaj zasedenih v Ljubljani; od teh so okoli 35 odstotkov zavzela družine. Poznavalci razmer zatrjujejo, da bi Ljubljana potrebovala še 2000 novih stanovanj.

d Ljubljanski kinematografi so spet začeli predvajati nemške filme, ki lahko tekmujejo z vsaj svetovno filmsko izdelavo.

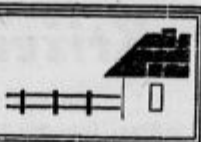
nas novo panogo nabožnega slovstva, namreč misijonske agitacijske književnosti med Slovenci, dalje je napisal štiri poslednje reči, Mašne bukvice, Duhovni studenec, Kratki nauki, Življenje svete Heme itd.

V poznejših časih je zelo mnogo pisal v Bleiweisove Novice različne članke posvete vsebine, članke o gospodarstvu, o Baragi, o prirodoslovju, krajevni in deželni politiki, o krajevni in deželni zgodovini in tudi o jezikoslovnih stvareh. Med temi dopisi je bilo tudi mnogo kratkočasne in veselih zgodbic za zabavo in pouk obnem. Pripravljal je tudi knjigo Olikani Slovenec, izdal cerkveno pesmarico itd.

Vsekakor pa je vrhunec njegovega književnega dela njegova izvirna povest Sreča v nesreči. S to povestjo si je stekel za našo književnost največ zaslug in si pridobil zares pomembno mesto v slovenski kulturni zgodovini: Cigler je pisatelj naše prve izvirne povesti sploh. Do njegovega časa smo namreč imeli samo prevode vzgojnih povesti Krištofa Schmidta iz nemščine, Cigler pa je napisal 1830. — ko je Prešeren napisal prvi slovenski epos — prvo našo povest o Svetinovi družini, povest, ki je bila silno zanimiva in silno brana v tistih časih, kakor pozneje samo še Jurčičev Jurij Kozjak. Povest je popisovala zgodbo, čudno zgodbo dveh dvojčkov in njune očeta. Res je sicer, da je zgodba malo naša, malo domača, da bi se namreč lahko godila kjer koli na svetu in da je tudi poučevanje malce prisiljeno, vendar pa priča ta prva naša povest o izredno marljivem delu Janeza Ciglerja, o njegovem velikem veselju, popotovanju po daljnih krajih in prikazovanju druge kraje in ljudi ter obenem zabavni in kratkočasni naše preprosto ljudstvo. Zato je povzročila povest med nami takrat pravo senzacijo, saj se je silno hitro razpečevala, izšla je v 1500 primerkih, postala pravo pravcato narodno blago in med naše ljudstvo širila veselje do branja, kakor pozneje samo še Bleiweisove Novice. — Poleg Sreče v nesreči je napisal Cigler še dve povesti z naslovom Detelečja ali življenje troh kranjskih bratov, francoskih soldatov, in Kortonica, koroška deklica, a ti dve nimata več tistega pomena kakor prva, ker je takrat, ko sta izšli (1863), naše slovstvo že napredovalo daleč pred Ciglerjeve povesti!

Cigler je pisal v domačem in kar dovolj okretnem jeziku. Povesti je pisal vseskozi v resnem tonu, v člankih pa mnogokje prevladuje šalji način pripovedovanja, kar priča o njegovi veseli naravi, ki je bila zmerom nasprotna takratnemu mrkemu janjenizmu. Ciglerjevo ime nam pomeni prvega pisatelja slovenske izvirne povesti, ki smo jo dobili pred dobrimi sto leti, in bo združeno z njo ostalo za zmerom med nami, njegovo mesto pa je med našimi velikimi možmi.

Kmečki dom



Poljske opekarne

Ing. Župec Franjo.

Razvoj opeke.

Domovina opeke in podobnih izdelkov iz žgane glino sta Azija in Egipt. Iz teh krajev se je razširilo izdelovanje opeke med Grke in Rimljane, ki so to obrt razvili do velike popolnosti. Z Rimljani se je razširila po vsej njihovi ogromni državi, od Crnega morja do Atlantskega oceana in Britanije. S propadom rimske države je izdelovanje opeke prišlo v pozabljeno. Ponovno so jo začeli izdelovati v večjem obsegu v 12. stoletju. Do današnjih dni se je preprosto izdelovanje razvilo v pravo opekarstvo industrijo. Danes izdelujejo opekarne naslednje vrste opeke:

1. zidno opeko za navadne zidove,
2. obložno opeko iz izplakovane glinice za izdelavo zidov brez ometa,
3. strešno opeko najrazličnejših vrst,
4. trdno nezgorljivo opeko za napravo posebnih pečij za visoke temperature, ki zahtevajo posebni material.

Lastnosti dobre opeke.

Dobra opeka mora imeti ravne ploskve in biti primerno trdna. Trdnost opeke spoznamo po njenem zvenku: čim bolj kovinsko zveni, tem trša je. Opeka se mora dati obdelavati, da jo po potrebi obklesamo in ji damo novo obliko. Nadalje mora biti odporna proti vremenu, da se pod vplivom vlage in mraza ne prične luščiti ali krushiti.

Opeki so zelo škodljive razne primesi, ki jih včasih dobimo v ilovici, na primer: natrijev sulfat ali glauberjeva sol, apnenec, železni kršec ali pirit. Primes apnenca v glini napravimo neškodljivo, če glino v mlinih zdrobimo. Škodljive primese namreč povzročajo luščenje opeke in s tem odpadanje ometa. Na neometanih stavbah večkrat opazimo na opeki bele madeže, ki izvirajo od omenjenih primesi.

Glina in ilovica kot surovini za opeko.

Točnejši opis glinice in ilovice glej v članku »Stavbe iz ilovice« in sicer v odstavku »Gradivo in njega pripravav«.

Vlažna glina in ilovica sta plastični, to se pravi, da ju lahko gnetemo in obdelujemo. Posušeno glino moremo z namakanjem zopet narediti plastično. Če pa glino žgemo, izgubi sposobnost, da bi v stiku z vodo zopet postala plastična.

Nekatere glinice in ilovice vsebujejo primese apnenca. Od načina, kako apnenec nastopa v glinasti gmoti, zavisi njena uporabnost. Če vsebuje glina apnenec v obliki zelo majhnih drobcov, je uporabna za izdelavo, vendar ne sme biti ta apnenčeva primese večja kot 20% celotne gmote. Če pa je apnenec primešan glini v obliki večjih ali manjših kosov, potem moramo, kakor že spredaj omenjeno, vso gmoto zdrobiti v mlinih, sicer je neuporabljiva za izdelovanje opeke. Kajti pri žganju se apnenec spremeni v živo apno. Pri žganju pride v stik z vodo in se pretvori v gašeno apno, ki ima večjo prostornino kot žgano apno. Zato je nevarnost, da taka opeka razpade.

Glede na primese različnih železovih spojin dobimo po žganju opeke različnih barv: skoro belo, rumeno, rdečo, temno rjavo.

Pri izdelavi opeke je važna primese peska. Kajti vrsta in količina peska imata vpliv na potek pri žganju opeke (podaljša ali skrajša žganje in povzroča večjo ali manjšo porabo kuriva).

Poljske opekarne.

Poleg velikih industrijskih podjetij za izdelavo opeke so v naših krajih ponekod manjše opekarne, ko se je združilo več posameznikov, da so sebe in svojo okolico preskrbeli z opeko. Take majhne opekarne brez strojev in sličnih modernih naprav imenujemo poljske opekarne. Posebno dandanes se ponekod izplača, da v krajih, ki so od železnice zelo oddaljeni, imajo pa na razpolago vse potrebno gradivo za izdelavo opeke, postavijo domačini lastno tako imenovano poljsko opekarno, kjer bodo z majhnimi stroški oskrbeli sebe in svoje sosedes z potrebno opeko. Za take podjetne želene, ki bi si hoteli po-

staviti majhno opekarno, je predvsem napisana vrsta teh člankov.

Pri izbori prostora, kjer hočemo postaviti našo poljsko opekarno, bomo predvsem pazili na to, da jo postavimo v neposredni bližini zemljišča ali na zemljišču, kjer se nahaja zadostna količina ilovice in peska, ki je potreben za dodatek k preveč mastni ilovici. Ne smemo pozabiti, da pri predelavi ilovice potrebujemo mnogo vode. Zato mora biti v bližini voda. Računa se, da rabimo za izdelavo 1000 kosov opeke 200 do 500 litrov vode. Točna količina dodane vode zavisi od vlažnosti izkopane ilovice. V primeru, da moramo ilovico izpirati, rabimo še večjo količino vode.

Kod vodilo naj služi ugotovitev, da je ugodnejše, da vozimo ilovico ne pa vodo in kurivo k opekarni. Opekarne ne sme stati v nižini ali na vlažnih tleh, ker vlada podaljšuje potek sušenja in povzroča, da pri žganju porabimo več kuriva.

Izkop ilovice.

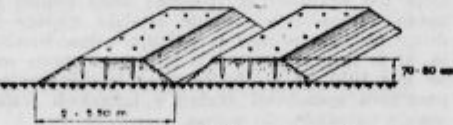
Razlikujemo v glavnem tri načine izkopa ilovice. Prvi način, to je izkop z rovi pod zemljo (kot pri rudnikih), za nas ne prihaja v poštev. Za nas je primeren izkop na površini (to je dnevni izkop), in sicer izkop iz jame ali odkop v pobočju.

Pri dnevnem izkopu moramo seveda najprej odstraniti vrhno plast prsti, gramoza in odpadlega in trohnečega listja ter druge neuporabne snovi. Na ilovnatih tleh pogosto zastaja voda. Zato moramo pred izkopom poskrbeti, da vodo odvedemo proč, da nas ne ovira pri delu. Pri odkopu v pobočju ne smemo izpodkopavati stene, da se ne poruši na delavce. V takem primeru odkopavamo le v stopnjah.

Če nastopajo v izkopu manjše se različne vrste glinice, moramo izkopavati tako, da tekom izkopa samega še deloma premešamo razne vrste glinice. Škodljiv material moramo takoj odstraniti (žile apnenca ali ruse krede = Rötstein).

Prilava ilovice.

Najprimerneje je, da glino nakopljemo že v jeseni in jo takoj navozimo na mesto, kjer bomo izdelovali opeko. Tu jo nasujemo v kupe, kot kaže slika 1. Kupi naj bodo največ 70 do 80 cm visoki, 2—3,50 m široki in po potrebi dolgi. Kupe moramo od časa do časa preklopiti in premešati, da s tem zdrobimo kepe. Razen tega dosežemo, da pridejo tudi spodnje plasti ilovice v kupu na površino. Ilovica je tu izpostavljena vlagi in zraku, ki povzročata, da ilovici primešane škodljive primese izgube svojo učinkovitost. Na zraku in dežju se ilovica razmehta, pod vplivom mraza pa razpade v najmanjše delce.



Sl. 1. Oblika kupov ilovice pripravljene za preslitjanje.

Čim dalj časa pustimo ilovico ležati na prostem in čim večkrat jo premešamo, da bo povsem izpostavljena zraku in vlagi, tem bolj bo uporabna. Pri tem moramo paziti, da ima ilovica vedno dovolj vlage. V primeru suhega vremena moramo kupe ilovice škropiti z vodo.

Ugotovili moramo, kakšne vrste ilovice imamo na razpolago: mastno ali pusto. Preveč pusta ilovica, to je taka, ki vsebuje preveč peska, je drobljiva in je ne moremo oblikovati. Mastno ilovico lahko zelo lepo oblikujemo, ima pa ta nedostatek, da se pri sušenju in žganju preveč skrči in razpoka. Premastni ilovici dodamo kremenčevega peska, ki zmanjša krčenje. Če imamo preveč pusto ilovico, jo z izpiranjem zboljšamo, to je, naredimo jo bolj mastno.

Preden začnemo z izdelovanjem opeke, naredimo iz pripravljene ilovice nekaj poizkusnih zidakov. Na njih ugotovimo, za koliko so se skrčili pri sušenju in žganju. To je potrebno za to, da vemo, kako velike kalupe moramo izdelati, če hočemo, da bo žgana opeka imela zahtevano mere.

Dekan Pavlin Bitnar šestdesetletnik

Dne 5. oktobra je obhajal šestdesetletnico rojstva belokranjski dekan in mestni župnik v Črnomlju g. svetnik Pavlin Bitnar. Rojen je bil 5. oktobra 1883. v Oticah v Šleziji. Po Končani srednji šoli je vstopil v križevniški red v Opavi in nato prišel kot mlad klerik v ljubljanski križevniški konvent. Po dovršenih bogoslovnih študijah v Briksnu in Ljubljani je kaplanoval v Podzemlju, Metliki in Vinici. L. 1923. je bil imenovan za mestnega župnika v Črnomlju in l. 1930. za dekana belokranjske dekanije. Od tedaj že 20 let vodi eno najtežjih župnij v škofiji. Ogromno delo je dovršil v tem času, saj je znan kot izborni katehet in vnet, neumoren voditelj cerkvenih in prosvetnih organizacij. Toda njegova delovna sila je segla tudi izven dušnega pastirstva. Bil je dolga leta zastopnik revnega belokranjskega ljudstva v bivšem ban. svetu, kjer si je mnogo prizadeval za njihovo dobro. Splošno je znana tudi njegova naravnost čudovita gostoljubnost. Za 60 letni jubilej mu želimo predvsem srečno vrnitev na svoje mesto in mu priskrbo čestitamo z željo, da bi dočakal še mnogo srečnih dni.

Slovenčeva knjižnica!

»MLADO BREDO«

Naročite se takoj na »Slovenčevo knjižnico« pri našem zastopniku v Vašem kraju ali pri župnem uradu, ali pa pri upravi, Kopitarjeva ul. 6, Ljubljana.

Če se zidaki pri sušenju skrčijo za več kot 1/10 svoje dolžine, je to znak, da je bila uporabljena ilovica premastna in jo moramo z dodatkom peska zboljšati, kakor je že zgoraj omenjeno.

Močenje in obdelava ilovice.

Če hočemo, da je ilovica res temeljito predelana, jo lahko (ni pa nujno!) pred končno obdelavo še namečemo v posebne jame, ki so slične jamam za gašenje apna. Te jame so 1 m do 1,50 m globoke, širina in dolžina pa se ravnata po množini ilovice, ki jo hočemo na enkrat vložiti. Stene jame morajo biti opažene z lesom. V teh jamah škropimo ilovico toliko časa, da postanejo vsi delci primerno vlažni, vendar ne spolski.

Za končno obdelavo ilovice pripravimo na zemlji lesen pod iz desek, ki mora biti obdan s približno 30 cm visokimi stranskimi stenami. Stene naj bodo pritrjene na močne kole, zabite v zemljo. Na ta pod namečemo ilovico s kupa ali iz jame (kot zgoraj omenjeno), in sicer najprej 8 cm debelo plast. To plast z nogami dobro pregnetemo. Nato namečemo zopet novo plast ilovice, katero dobro pregnetemo. Ta postopek ponovimo tolikokrat, da je pod napolnjen do vrha ograje.

Obdelovanje z nogami je zato najpriporočljivejšje, ker pri takem gnetenju začutimo takoj večje kose, ki jih moramo odstraniti. Z gnetenjem postane gmota enakomerna in enakomerno prepajena z vodo.

Dobro obdelana ilovica ne sme vsebovati nikakih suhih kep in mora biti toliko gosta, da obdrži iz nje oblikovan zidak svojo obliko, ko ga iztrremo iz kalupa. Velika količina vode sicer delo na videz olajša, vendar je pri tem večja verjetnost, da ostanejo v gmoti najmanjše trdne kepe, ki se izmuznejo pri gnetenju.

Ko je gmota obdelana, jo moramo takoj pokriti, tudi če jo takoj ravimo, da nam jo sonce, zrak in dež ne pokvarijo. Zato moramo obdelano ilovico takoj uporabiti.

Izplakovanje.

Ilovica za strešno opeko, napuše (Gesimse), obložno opeko in okraske mora biti popolnoma čista. To dosežemo z izplakovanjem na sledeči način:

Ilovico damo v kad ali v jame (slične jamam za močenje) in jo razpustimo v veliki količini vode. Pri tem se najprej vsedejo na dno težji peščeni delci, lažji ilovnatih delci pa se le počasi usedejo preko peščenih plasti. Ko je voda izhlapela oziroma smo jo odcedili, posnamemo to čisto glinasto plast.

KRATKE z vsega sveta



Španija je odpravila karte za meso, ker se je vladi posrečilo zagotoviti preskrbo z mesom.

Nemčija je danes močnejša kot v začetku vojne, je izjavil podtajnik severnoameriškega vojnega ministrstva Patterson.

Za odločne nasprotnike boljše življenja so se izjavili v poslanici Poglavniku ameriški Hrvati.

Kitajci ne morejo izgovoriti r, Japonci pa ne l.

Na ranah, ki jih je dobil pri bojih v Sredozemlju, je umrl generalmajor F. Hopkinson, organizator angleških izkrcavalnih čet.

612 sovražnih letal in 135 vojnih ladij so uničili ali poškodovali Japonci v 2 mesecih na področju Salamonskih otokov.

500 lir za en funt morajo plačati Italijani v Sicilije angleškim zasedbenim oblastem pri zamenjavi denarja.

Ameriški državni dolg je narasel od začetka vojne za 100 na 144 milijard dolarjev.

Večje število italijanskih visokih častnikov se je stavilo na razpologo Mussoliniju.

Finančni polotaj Finske je trden, je ugotovil pred finskiim parlamentom finančni minister Tanner.

Lakote indijskega ljudstva je kriva nemarna in okorna angleška uprava, je izjavil član angleškega spodnjega doma.

Dnevni obrok kruha se zvišali s 6. oktobrom tudi v Franciji; kruh je tudi boljš.

9000 delavcev stavka v angleški velejeklarni Vickers Armstrong.

600 novih mest za študiranje narodnega gospodarstva v Nemčiji bodo zasedli kmetički sinovi s visoko šolo ali višjo strokovno šolo.

Novo visoke tehnično šole so te dni odprli v Lincu ob Donavi.

Splošno vojaško dolžnost je uvedla ameriška država Urugvaj.

Velike množine italijanskih bankovcev tiskajo sedaj v Ameriki; z njimi hočejo razvrednotiti liro in pokupiti vse v zasedenih ozemljih.

Turčija je kupila od Francije 9 tovornih parnikov, ki so bili od začetka vojne v turških pristaniščih.

Zaradi pomanjkanja premoga in koksna ne smejo obratovati centralne kurjave v Angliji, Škotski in Irski.

Trjaški Piccolo je objavil vest, po kateri si je izdajalec Badoglio prigoljufal premoženje v višini 20 milijonov lir.

Le zaradi nove oborožitve so se nemške podmornice začasno umaknile iz Atlantika, piše »New York Herald Tribune«.

Gandi je obhajal svoje 74. letnico v zaporu v indijski Pooni.

Dva angleška rušilca so potopili nemški letalci 26. in 27. septembra v Egejskem morju.

Fašistovska stranka v Rimu je v petek 1. oktobra spet prenesla svoj sedež v palačo Brasehi.

15.000 krajev se preživlja v Nemčiji s tujskim prometom.

Najvišji vrh Velike Nemčije je sedaj Veliki Klek v Salzburgu (3798 m).

800 kmetijskih strojev bo lahko izdelala na leto nova tovarna trdke Zurban del Val v Valadolidu na Španskem.

Lešiče rjavega premoga, obsegajoče do 10 milijonov ton, so odkrili pri Seby na Danskem. Okoli 200 ton surove gume je naplavilo morje od pričetka sedanje vojne na obalo otoka Madeira.

V 68. letu svojega življenja je umrl ameriški novinar Frank O'Brinon, dolgoletni ravnatelj »New York Sun«.

Letos je sima najprej prikimala v severno švedsko pokrajino Härjedalen; zapadel je visok sneg.

10 cest, ki bodo vezale Bukarešto z najpomembnejšimi kraji v deželi, hoče zgraditi Romunija.

Nenavadno slabo štev si obetajo letos v Avstraliji.

Križem sveta

Še ena o Napoleonu

Znani francoski vojakovodja in cesar Napoleon Bonaparte je znal na poseben način zase pridobivati vojne ujetnike, katerim je določal dajati posebno dobro hrano, kakoršne seveda nišo imeli ti vojaki pri svoji armadi. Zaradi tega je mnogo sovražnikovih vojakov pribežalo k Napoleonovi armadi in tudi po sklenjenem premirju niso hoteli domov, ker so dobivali pri Francozih boljše hrano in postrežbo.

Skrivnost oceanskih prepadov

Prof. Douglas Johnson s kolumbijskega vseučilišča v Newyorku je postavil novo tolmačenje o nastanku globokih brezd na dnu oceanov, ki se širijo kakor rečne struge pogostoma stotine kilometrov daleč in dosegaajo ob širini nekoliko kilometrov globine do 3000 m pod črto morskoga dna. Johnson meni, da so te soteske nastale po podmorskih izvirkih, ki rijejo po pobočjih kontinentalnih mas, a te so nastale spet zavoljo arzijskega pritiska in drugih ugodnih geoloških pogojev.

Težak zvon

Po številnih cerkvah, ki uživajo svetovni sloves, imajo danes že zvonove na električni pogon. Treba je le pritisniti na gumb in že so povrsi zazibajo zvonovi v cerkvenem stolpu. Poleg drugih cerkva pa dela v tem oziru izjemo tudi sloviata zgodovinska cerkev Naše Gospe v Parizu. Tam še vedno zvone »na rokot«. Ta posel pa zlasti v tej cerkvi ni ravno lahka stvar, saj v njenem stolpu visi zvon, ki tehta nič manj ko 30 ton in se mora osem zvonarjev temeljito preznojiti, kadar vlečejo ta zvon.

Sneg je koristen ali škodljiv

Za zaščito rastlin ni boljšega sredstva kot je sneg. Ena sama mrzla zima brez snega in naše rastlinstvo bi bilo pokončano. V severni Kanadi leži sneg šest mesecev, v tleh mesecih pa dozori žito, oljuate rastline, krma, še tobak in hmelj. Na visokih, pozimi visoko zasneženih planotah je v poletju dovolj hrane za divjačino, ki bi brez snega morala posebsti. Sneg je torej siromakov gnoj. Sneg posrka vase vso nesnago iz ozračja. Ozračje ni nikoli tako čisto in snažno, ko tedaj, kadar sneži in snežinke jemljejo s seboj na zemljo tudi množine prahu. Za London so izračunali, da vsebuje vsak liter snega 5 gramov premoga. Iz snega popije zemlja tri četrtine snovi, iz dežja pa niti desetinko.

Sodoben latinski pesnik

Latinska pesniška tekmovanja niso prenehala niti v sedanjih vojnih časih. Nizozemska znanstvena akademija je nedavno podelila zlato kolajno za latinsko poezijo rimskemu jezuitu Vittorinu Genovesi za pesem »Taedium vitae«. Ta pesnitev šteje 180 heksametrov (posebne vrste pesmi) in opeva kaj sodobno vsebino: letalske napade in druge podobne prizore iz sedanje vojne. Konstatira, ki je razpravljala o tem latinskem opevu vojne leta 1943., je poudarila poleg lepote pesnitve pesnikovo sposobnost zraščati v latinskem jeziku mnoge najsoodobnejše pojme.

Od prodaje moke izločena veletrgovina

Na Madžarskem je veletrgovina izločena iz prodaje moke. Trgovci na drobno dobivajo po naredbi ministrstva za oskrbo moko neposredno od oblasti. Ministrstvo upa, da bo s tem prodaja moke cenejša in hitrejša.

Labodica — najboljša učiteljica plavanja

Neki naravoslovec je ugotovil, kako uči labodica svoje mladiče plavati. Mladiče vzame na hrbet in odplava z njimi. Ko je dovolj oddaljena od brega, se pogrezne z mladiči vred pod vodo. Pri tem mladiči popadajo v vodo in začno plavati nazaj proti obali, mati jih pa od daleč opazuje. Če je obala predaleč in začno mladiči pešati, odplava labodica hitro za njimi in jih sprejme na hrbet. Nato nekaj časa plava z njimi, nato pa začne, kakor prej, ponovno z vezbanjem.

Križanka št. 19

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10						11		
12					13			
14				15				16
17			18				19	
20		21				22		
23	24				25			
26				27				28
29			30				31	
32							33	
34						35		

Vodoravnos: 1. jarem, 4. posoda, 10. orodje, 11. afriška reka, 12. lepo vedenje, 13. štajerska reka, 14. kovinska vrv, 15. cerkvena posoda, 17. maloazijska gora, 18. rastlinska oprijemalka, 20. rastlina, 22. hrvaški dostojanstvenik, 23. ruska sveta posoda, 25. pokrivalo, 26. prevozno sredstvo, 27. reklamna listina, 29. ud nože, 30. igrača, 32. preplah, 33. srbsko mesto, 34. vonj, 35. letev.

Navpično: 1. vrsta zemlje, 2. posoda, 3. Eval, 4. pokrivalo, 5. senčnica, 6. obloga, 7. zgodovinski zapiski, 8. možko ime, 9. italijansko mesto, 14. notranjski kraj, 15. mišica, 16. žensko ime, 18. pijača, 19. cunj, 21. del nože, 22. palica, 24. bajtar, 25. turški državnik, 26. oglarska naprava, 27. Hvalda, 28. jed, 30. čad, 31. šivalna potrebščina.

Rešitev križanke št. 18

Vodoravnos: 1. Dane, 5. cimet, 10. Eva, 11. poleno, 12. lepilo, 13. roč, 14. Osaka, 16. kita, 17. Raka, 18. kolač, 20. Ala, 21. posoda, 23. Morača, 25. koš, 26. Emona, 28. mena, 29. Samo, 30. komar, 32. Ina, 33. gorivo, 34. narava, 35. kad.

Navpično: 1. delo, 2. ave, 3. napaka, 4. epika, 5. cola, 6. ilo, 7. merilo, 8. enota, 9. toča, 15. sala, 16. kosa, 17. rame, 18. koča, 19. čaša, 21. panoga, 22. Donava, 24. romar, 25. kemik, 27. maša, 28. mora, 29. sin, 30. kov, 31. rod.

Lanišče in laneno predivo

za svoje izdelke tovarne kupuje ali zamenjuje

Motvoz in platno d. Grosuplje

Lanišče in predivo pošljite po železnici v Grosuplje